პროლეტარებო ყველა ქვეყნისა, შეერთდით!

ფასი 20 კაპ.

სალიტერატურო გაზეთი

1932 5 მაისი | საქართველოს საბჭოთა მწერლების ფედერაციის ათდღიური გაზეთი | № 11

სალიტერატურო-სამხატვრო ორგანიზაციათა გარდაქმნის შესახებ

საკავშირო კ. პ. (ბ) ცენტრალური კომიტეტის 23 აპრილის დადგენილება

ცენტრალური კომიტეტი აღნიშნავს, რომ უკანასკნელ წლებში სოციალისტური მშენებლობის საგრძნობ წარმატებათა საფუძველზე მიღწეულია ლიტერატურისა და ხელოვნების დიდი რაოდენობრივი და ხარისხობრივი ზრდა.

რამდენიმე წლის წინად, როცა ლიტერატურაში ჯერ კიდევ ადგილი ჰქონდა უცხო ელემენტების საგრძნობ გავლენას, რომლებიც განსაკუთრებით გამოცოცხლდნენ ახალი ეკონომიური პოლიტიკის პირველ წლებში, პროლეტარული ლიტერატურის კადრები სუსტი იყო და პარტია ყოველნაირად უწყობდა ხელს განსაკუთრებული პროლეტარული ორგანიზაციების შექმნას და განმტკიცებას ლიტერატურისა და ხელოვნების დარგში, პროლეტარული მწერლებისა და ხელოვნების მუშაკთა პოზიციების განმტკიცების მიზნით.

ამჟამად, როცა პროლეტარული ლიტერატურისა და ხელოვნების კადრები უკვე გაიზარდა. ფაბრიკა-ქარხნებიდან და კოლმეურნეობებიდან დაწინაურდნენ ახალი მწერლები და მხატვრები, არსებულ პროლეტარულ სალიტერატურო - სამხატვრო ორგანიზაციათა (პროლეტარულ მწერალთა ასოც-ების საკ. გაერთიანება, რუსეთის პროლეტ. მწერალთა ასოციაცია და სხვ.) ჩარჩოები უკვე ვიწრო ხდება და აფერხებს მხატვრული შემოქმედების სერიოზულ გაშლას. ასეთი გარემოება ჰქმნის იმის საფრთხეს, რომ ეს ორგანიზაციები სოციალისტურ მშენებლობის ამოცანების გარშემო საბჭოთა მწერლების და მხატვრების, რაც შეიძლება მეტი მობილიზაციის საშუალებიდან გადაიქცევიან ჯგუფური კარჩაკეტილობის დანერგვის, თანადროულობის პოლიტიკური ამოცანებისა და მწერალთა და მხატვართა იმ საგრძნობი ჯგუფებისაგან მოწყვეტის საშუალებად, რომლებიც თანაუგრძნობენ სოციალისტურ მშენებლობას.

აქედან გამომდინარეობს სალიტერატურო - სამხატვრო ორგანიზაციათა შესაფერი გარდაქმნის და მათი მუშაობის ბაზის გაფართოების საჭიროება.

ამის გამო საკავშირო კ. პ. (ბ) ცენტრალური კომიტეტი ადგენს:

1. გაუქმდეს პროლეტარულ მწერალთა ასოციაცია (პროლეტარულ მწერალთა ასოციაციების საკავშირო გაერთიანება, რუსეთის პროლეტარულ მწერალთა ასოციაცია).
2. ყველა ის მწერლები, რომლებიც მხარს უჭერენ საბჭოთა ხელისუფლების პლატფორმას და ცდილობენ მონაწილეობა მიიღონ სოციალისტურ მშენებლობაში, გაერთიანებულ იქნან საბჭოთა მწერლების მთლიან კავშირში, სადაც შეიქმნას კომუნისტური ფრაქცია.
3. გატარდეს ანალოგიური ცვლილება ხელოვნების სხვა სახეთა ხაზით.
4. დაევალოს ორგბიუროს დაამუშაოს პრაქტიკული ღონისძიებანი ამ გადაწყვეტილების განსახორციელებლად.

საკ. კ. პ. (ბ) ცენტრალური კომიტეტი.

მწერლები და საკ. კ. პ. (ბ) ცეკას დადგენილება

შესდგა სრ. რუსეთის საბჭოთა მწერლების კავშირის გამგეობის გაფართოებული სხდომა მწერალთა აქტივთან ერთად.

მრავალრიცხოვანი კრება წარმოადგენდა ლიტერატურულ - მხატვრულ ორგანიზაციების გარდაქმნის შესახებ საკ. კ. პ. (ბ) ც. კომიტეტის დადგენილების გამოძახილს.

კრებაზე სიტყვებით გამოვიდნენ ამხ. ლეონიდ ლეონოვი, სეიფულინა, ოგნევი, ლიდინ, პავლენკო, მსტისლავსკი, ნიკულინი და სხვ.

კრებამ სასტიკად გაილაშქრა იმ აზრის წინააღმდეგ, რომელიც პროლეტარულ მწერალთა ასოციაციის ლიკვიდაციას აფასებს როგორც კლასიურ ბრძოლის შეწყვეტას ლიტერატურაში, როგორც მოწოდებას კლასიურ ზავისაკენ.

მწერალთა გაერთიანება ერთ მთლიან კავშირში სრულიადაც არ მოასწავებს მწერალთა პროდუქციაზე იდეოლოგიურ და შემოქმედებითი მოთხოვნილებების შემცირებას, პირიქით, ც. კ-ტის დადგენილება მიზნათ ისახავს ამ მხრივ დღემდე არსებულ ნაკლოვანებათა გამოსწორებას.

სრ. რუსეთის საბჭოთა მწერლების კავშირის გადახალისების საქმეს სათავეში ჩაუდგა მაქსიმ გორკი.

კრებამ ერთხმად დაადგინა საკ. კ. პ. (ბ) ც. კომიტეტს მიმართოს მისალმებით.

საბჭოთა კავშირის დაცვისათვის

რომენ როლანის მოწოდება

სოფელ ვილნევში, ჟენევის ტბის აღმოსავლეთ ნაპირზე, ცხოვრობს საბჭოთა კავშირის ერთ-ერთი საუკეთესო მეგობარი —რომენ როლანი. იგი უაღრესი ყურადღებით ადევნებს თვალს სოციალისტური მშენებლობის ყოველ წარმატებას, სიხარულს ეძლევა მის გამარჯვებათა გამო და დღითი-დღე ფხიზლად აკვირდება ინტერვენტების მოქმედებას. საბჭოთა კავშირის სხვა ერთგულ მეგობრებთან ერთად, მაქსიმ გორკისთან ხელი-ხელ ჩაკიდებული, რომენ როლანი ამზადებს ომისა და ინტერვენციის საფრთხის წინააღმდეგ ბრძოლის საერთაშორისო კონგრესს. მან მოისურვა ეცნობებია სპეციალურ მიმართვაში საბჭოთა კავშირის მშრომელებისადმი, თუ რას აკეთებენ ამ მიმართულებით როლანი და მისი მეგობრები. თავის მიმართვას როლანმა სათაურათ მისცა ლოზუნგი, აღებული საფრანგეთის რევოლიუციის ისტორიის იმ პერიოდიდან, როცა ეს რევოლუცია ებრძოდა საერთაშორისო რეაქციას: „სამშობლო საფრთხეშია".

აი რომენ როლანის მიმართვის შინაარსი:

თქვენ—ჩვენს ამხანაგებს და საბჭოთა კავშირის მშრომელებს—ძმურად მოგმართავთ

სამშობლო საფრთხეშია. ჩვენს საერთაშორისო სამშობლოს—საბჭოთა კავშირს—ემუქრებიან: ესაა მუქარა მთელ მსოფლიოსათვის. ჯერ კიდევ არასოდეს არ ყოფილა საფრთხე უფრო ძლიერი, უფრო ხელშესახები. ევროპა ფაშიზმის სათარეშოდაა გადაქცეული. მზადდება საშინელი თავდასხმა, რომლის იარაღია მარჯვენა ფლანგზე იაპონია, ხოლო მარცხენაზე—პოლონეთი და რუმინეთი. ამ თავდასხმის ორგანიზატორები დასავლეთში—ესაა მძიმე მრეწველობა და საბანკო კაპიტალი, რომელთაც თავინთ განკარგულებაში ჰყავთ ლაქიური მთავრობები და ერთა ლიგა. ყოველდღე შეიძლება გაჩაღდეს უდიდესი კონფლიქტი. ცხადია, რომ არც ერთი ქვეყანა, არც ერთ ადამიანს მსოფლიოში არ ექნება არც უფლება, არც შესაძლებლობა განზე დარჩეს. ზოგიერთ თავისუფლად მოაზროვნე ადამიანები მზად არიან მოიკრიბონ მთელი ძალ-ღონე, რათა შეეცადონ ბოლო მოუღონ მომაკვდინებელ სადათას ძილს, რომელსაც მოუცავს კაპიტალისტურ პრესის მიერ მოუხამული ევროპის და ამერიკის საზოგადოებრივი აზრი. ანრი ბარბიუსმა თავს იდვა ინიციატივა, კომიტეტის დახმარებით, რომელშიაც შედიან მაქსიმ გორკი და რომენ როლანი, მოიწვიოს 23 ივნისს, ე. ი. სარაევოს სისხლიანი წლის თავის დღეს, ომის საწინააღმდეგო მსოფლიო კონგრესი. ამ კომიტეტმა მოწოდებით მიმართა **ბერნარდ შოუს, ალბერტ ეინშტეინს, ჰენრიხ განს, თეოდორ დრაიზერს, ეპტონ სინკლერს, ჯონ დოს პასოსს, უელსს, პაულ ლანჟევინს და სუნ-ძინ - ლინს**—მიიღონ მონაწილეობა კონგრესში.

მეორე მხრით, კომიტეტი წინადადებით მიმართავს მთელ მსოფლიოს მუშა მელითონეთა, ქიმიკოსთა და ტრანსპორტელთა ორგანიზაციებს გამოგზავნონ კონგრესზე მუშათა დელეგაციები. ამოცანა იმაში მდგომარეობს, რომ შეიქმნას გონებრივი და ფიზიკური შრომის მუშაკთა მთლიანი ფრონტი, რათა შევაჩეროთ და ალვკვეთოთ იმპერიალიზმის ყაჩაღური შეტევა, როგორც დასავლეთში, ისე შორეულ აღმოსავლეთში.

მშვიდობიანობის მეგობრებო, შეამჭიდროეთ რიგები!

რომენ როლანი".

„ქარხნების ისტორია"

„ქარხნების ისტორია"-ს შედგენისა და გამოცემის საქმე მეტად ნელი ტემპით სწარმოებს. ამ ნაკლის გამოსასწორებლად საქ. კ.პ. (ბ) ც. კომიტეტმა მიიღო პრაქტიკული ღონისძიებები.

„ქარხნების ისტორია"-ს გამოცემისათვის წინასწარი მუშაობის ჩასატარებლად მასალების შესაკრებად და ამასთან დაკავშირებულ საკითხების მოსაგვარებლად გამოყოფილია სარედაქციო კოლეგია შემდეგი შემადგენლობით: ამხ. ამხ. **გიორგი ყურულაშვილი** (თავმჯდომარე), **ფ. მახარაძე, კ. გორდელაძე, მარიამ ორახელაშვილი, გ. სტურუა, ბ. ბიბინეიშვილი, ნიკ. კიკნაძე, პ. შარია, შ. რადიანი, სტ. აკოპოვი, პ. ჩხიკვაძე, დ. დემეტრაძე და ხაჭაპურიძე**; პ-მ. მდივანი ამხ. **სიმ. ხუნდაძე**.

ც. კ-ის დადგენილებით 1932-33 წ. გამოცემული იქნება თბილისის რკინის გზის სახელოსნოს და დეპოს, ჭიათურის მაღაროების, ბათომის ნავთის ქარხნის, ტყავის ქარხნის (ყოფ. ადელხანოვის), თბ. ტრამვაის და პოლიგრაფიულ წარმოების ისტორია.

რედკოლეგიას დაევალა აღნიშნულ ქარხნების და წარმოებათა ისტორიის შედგენის საქმეში მჭიდრო კავშირი იქონიოს მწერალთა ორგანიზაციებსა და მარქსისტ - ისტორიკოსებთან, აქტიურად დაიხმაროს ყველა საქარხნო ორგანიზაცია, მუშკორები, ძველი მუშები, ინჟინრები, ტეხნიკები და სხვა.

„ქარხნების ისტორია"-ს გამოცემა დაეკისრა სახ. გამომცემლობას რომელთანაც აღნიშნულ მიმართულებით მუშაობის საწარმოებლად არსდება შესაფერი აპარატი.

სალამი ბოლშევიკურ პრესას და მის საუკეთესო მედროშეს ლენინურ „პრავდა"-ს!

5 მაისი — ბოლშევიკური პრესის დღე წელს უკავშირდება საკ. კ. პ. (ბ) ცენტრ. ორგანოს — ლენინური „პრავდა"-ს 20 წლის იუბილეს. 20 წელი გავიდა მას შემდეგ, რაც ლენინის უშუალო ხელმძღვანელობით გამოსვლა იწყო მებრძოლ ბოლშევიკურ ორგანომ „პრავდა"-მ. „პრავდა"-ს 20 წლის ისტორია—ეს ბოლშევიკური პარტიის უკანასკნელი ოცი წლის სახელოვანი ისტორიაა. „პრავდა"-მ შეასრულა უდიდესი როლი იმ ბრძოლაში, რომელსაც ბოლშევიკური პარტია აწარმოებდა რევოლიუციონური პროლეტარიატის დასარაზმავად და გადამწყვეტი იერიშების მისატანად ჯერ თვითმპყრობელობის, ხოლო შემდეგ ბურჟუაზიული სისტემის წინააღმდეგ. ოქტომბრის დიადი რევოლიუციის გამარჯვების შემდეგ „პრავდა" მისთვის ჩვეული ბოლშევიკური სიმტკიცით განაგრძობს ბრძოლას პროლეტარიატის დიქტატურის განსამტკიცებლად და სოციალისტური მშენებლობის გასაშლელად.

დღიდან წარმოშობისა ლენინური „პრავდა"-ს მაღლა უჭირავს მებრძოლი ბოლშევიზმის სახელოვანი დროშა და დაუნდობელ ბრძოლას აწარმოებს მარქსიზმ - ლენინიზმის რევოლიუციონური თეორიის სიწმინდისათვის — ყოველი ჯურის ოპორტუნისტის და რენეგატების წინააღმდეგ. ლენინის სახელოვანი პარტიის ხელმძღვანელობით „პრავდა" გადაიქცა საერთაშორისო ბოლშევიკური პრესის მედროშეთ, საბჭოთა კავშირში სოციალისტური მშენებლობის საუკეთესო კოლექტიურ აგიტატორად, პროპაგანდისტად და ორგანიზატორად.

დაწყებული 1914 წლიდან, „პრავდა"-ს გამოსვლის დღეს (5 მაისი) მუშათა კლასი ყოველწლიურად დღესასწაულობს, როგორც მუშური პრესის დღეს.

წელს ბოლშევიკური პრესის დღე ტარდება ისეთ პირობებში, როდესაც საბჭოთა კავშირმა პარტიის ნაცადი ხელმძღვანელობით, რომელსაც სათავეში უდგას პარტიის და მთელი მუშათა კლასის ბელადი ამხ. სტალინი, დაასრულა სოციალისტური ეკონომიკის საძირკვლის აშენება და სოციალისტური მშენებლობის ხუთწლიან გეგმას წარმატებით ამთავრებს ოთხ წელში. საბჭოთა კავშირი აგრარულ - სამრეწველო ქვეყნიდან ხდება სოციალისტური ინდუსტრიის უძლიერეს ქვეყნად. დაქუცმაცებულ გლეხურ მეურნეობის ქვეყნიდან საბჭოთა კავშირი გადაიქცა ყველაზე უფრო მსხვილი სოციალისტური მიწადმოქმედების ქვეყნად. შეუჩერებლად იზრდება საბჭოთა კავშირის მშრომელი მასების კულტურული და მატერიალურ-ყოფაცხოვრებითი დონე. საბჭოთა ქვეყანა უკვე შეუდგა სოციალისტური მშენებლობის მეორე ხუთწლიანი გეგმის დამუშავებას, რომელიც ითვალისწინებს საბჭოთა ქვეყანაში კაპიტალისტური ელემენტების და კლასების სრულ ლიკვიდაციას, სოციალისტური საზოგადოების შენობის დამთავრებას.

მაშინ, როდესაც საბჭოთა კავშირი ასეთი მსოფლიო ისტორიული მნიშვნელობის მიღწევებით ხვდება ბოლშევიკური პრესის დღეს — მეორე ბანაკი, კაპიტალისტური სამყარო ჯერ არნახული ეკონომიური კრიზისის მორევში იხრჩობა. მასიური უმუშევრობა, წარმოების კატასტროფიული დაცემა, გლეხთა ფართო მასების არაჩვეულებრივი გაღატაკება — აი დღევანდელი კაპიტალისტური სამყაროს სურათი. უჩვეულო ეკონომიური კრიზისიდან თავის დასაღწევად მსოფლიო იმპერიალიზმი ლამობს გააჩაღოს ახალი ომი, პირველ რიგში სოციალიზმის მშენებელ ქვეყნის — საბჭოთა კავშირის წინააღმდეგ.

ასეთ შინაურ და საერთაშორისო პირობებში ხვდება საბჭოთა ქვეყანა ბოლშევიკური პრესის დღეს. ბოლშევიკური პრესა პარტიის ხელში მუდამ იყო და არის არა მარტო აგიტაციისა და პროპაგანდის, არამედ მასების ორგანიზაციის ძლიერი იარაღი. სოციალისტური მშენებლობის დღევანდელ ეტაპზე ბოლშევიკურმა პრესამ კიდევ უფრო უნდა გააძლიეროს თავისი, როგორც მასების ორგანიზატორის როლი. ბოლშევიკურმა პრესამ კიდევ უფრო მაღალ დონეზე უნდა აიყვანოს თავისი მუშაობის ხარისხი, გადაჭრით უნდა იბრუნოს პირი სოციალისტური მშენებლობის კონკრეტიული ამოცანებისა და დავალებათა შესრულებისაკენ, კიდევ უფრო ფართოდ უნდა დარაზმოს თავის გარშემო მუშგლეხკორთა არმია, კიდევ უფრო ენერგიულად იერიშები უნდა მიიტანოს სოციალისტური მშენებლობის ჩამორჩენილი ადგილების დასაწინაურებლად, კიდევ უფრო მეტი ოპერატიულობით გააშუქოს ცალკე ქარხნის, ფაბრიკის, საამქროს, დაზგის, ცალკე კოლმეურნეობის, საბჭოთა მეურნეობის, ცალკე ბრიგადის და დამკვრელის მუშაობა, უკეთ უჩვენოს მუშაობის საუკეთესო ნიმუშები და გამოცდილება. ბოლშევიკურმა პრესამ ერთი წამითაც არ უნდა შეანელოს განმანადგურებელი ცეცხლი კლასობრივი მტრის და მისი აგენტურის წინააღმდეგ პარტიის რიგებში, ჩვენმა პრესამ უნდა აიღოს ბოლშევიკური სიფხიზლის საუკეთესო მაგალითი პარტიის ბელადის ამხ. სტალინისაგან და ერთი წამითაც არ უნდა შეანელოს ყურადღება მენშევიკურ - ტროცკისტულ, ყოველი ჯურის კონტრ-რევოლიუციონურ და ანტილენინურ კონტრაბანდის და დამპალი ლიბერალიზმის რეციდივებისადმი.

ჩვენმა პრესამ განსაკუთრებული მზრუნველობა და ყურადღება უნდა გამოიჩინოს ჩვენი სახელოვანი წითელი არმიის ცხოვრებისა და სწავლის საკითხებისადმი. ფართოდ უნდა შუქდებოდეს საბჭოთა ქვეყნის თავდაცვის უნარიანობის გაძლიერებასთან დაკავშირებული საკითხები.

სოციალისტური მშენებლობის კონკრეტული ამოცანების პოპულიარიზაციის და თავდაცვის საკითხების სისტემატიურად გაშუქების საქმეში ჩვენმა პრესამ ფართოდ უნდა მიიზიდოს საბჭოთა მწერლები. მეტი საბჭოთა მწერალი გაზეთს!

მეორეს მხრით, საბჭოთა მხატვრული ლიტერატურა ორგანიულად უნდა შეუდუღდეს სოციალისტური მშენებლობის პრაქტიკას, ახალი ყოფისა და ახალი ადამიანის ფორმაციის პროცესებს. საბჭოთა მწერლობა — სოციალიზმის გრანდიოზული მშენებლობის სამსახურში ასეთია ჩვენი სადღეისო ლოზუნგი.

გაუმარჯოს ბოლშევიკურ ბეჭდვითი სიტყვას და მის საუკეთესო მედროშეს — ლენინურ „პრავდა"-ს.

გაუმარჯოს სოციალისტური მშენებლობის ორგანიზატორს — კომუნისტურ პარტიას და მის საყვარელ ბელადს — ამხ. სტალინს!

თ. სიხარულიძე.

რევ. მწერალთა საერთაშორისო მოძრაობა იზრდება

საფრანგეთი

საფრანგეთის რევოლიუციონერ მწერალთა ასოციაცია

რმსგ-ის (რევ. მწერალთა საერთაშორისო გაერთიანება) ხარკოვის კონფერენციამ დასახა მთელი რიგი ღონისძიებანი იმისათვის, რომ საფრანგეთში შექმნილიყო რევოლიუციონერ და პროლეტარულ მწერალთა მტკიცე ორგანიზაცია, რომელიც თავის მოღვაწეობაში დაეყრდნობოდა რმსგ-ის პოლიტიკურ და შემოქმედებით პლატფორმას და შესძლებდა ამ გაერთიანებაში შესვლას ფრანგული სექციის სახით. ამ მიმართულებით რმსგ-ის სამდივნომ და მისი ჟურნალის „მსოფლიო რევოლიუციის ლიტერატურის" ფრანგულმა გამოცემამ უკანასკნელ წელს გაშალეს მუშაობა, რომელიც წარმატებით დამთავრდა.

რმსგ -ის მიერ საფრანგეთში მოწყობილმა საინიციატივო ჯგუფმა, საფრანგეთის კომპარტიის ც. ორგანოს „ლუმანიტე"-ს აქტიური დახმარებით, ფრანგული სოციალ-ფაშიზმის ლიტერატურულ აგენტურასთან შეურიგებელ ბრძოლაში, ჯერ კიდევ ამ რამდენიმე თვის წინად დარაზმა თავის გარშემო ყველა ნამდვილად რევოლიუციონურ მწერლების ძალები. რასაც შემდეგ მოჰყვა საფრანგეთის რევოლიუციონერ მწერალთა ასოციაციის საბოლოოდ ჩამოყალიბება.

ახალი ასოციაციის სალი განვითარების საწინდარია მტკიცე მუშური ბირთვი დამწყებ მწერალ-მუშკორებისაგან, რომლებიც უკვე ოდესღაც შეადგენდნენ ასოციაციის უმრავლესობას. სალიტერატურო სარბიელზე გამოსულ და საბჭოთა მკითხველისათვის ცნობილ ფრანგ რევოლიუციონერ მწერალთაგან ასოციაციაში შევიდნენ ამხ. **პოლ ვაიან-კუტიურიე, ლეონ მუსინაკი**, რომელსაც ეკუთვნის წიგნი საბჭოთა კინოზე, „ივლისის მამა" (ვაიან კუტიურიესთან ერთად) და ბევრი სხვა თხზულება, **პოლ ნიზანი**, წიგნის „ადენ, არაბეთი"-ს ავტორი, ჟან ფრევილი, „ლიუმანიტე"-ს ლიტერატურული კრიტიკოსი და სხვ.

ფრანგ სიურეალისტებმა, ანდრე ბრეტონის მეთაურობით, ასოციაციის ხელმძღვანელობას მიმართეს თხოვნით, რომ ისინი მიღებულ იქნან მის შემადგენლობაში. ასოციაციამ მათ მოსთხოვა—გადაჭრით გასწყვიტონ კავშირი თავიანთ წინანდელ სიურეალისტურ მოღვაწეობასთან, საჯაროთ აღიარონ მათ მიერ დაშვებულ შეცდომები და უყოყმანოთ გაიზიარონ რმსგ-ის ლიტერატურულ-პოლიტიკური პლატფორმა.

„ლიუმანიტე" ბოლო დროს დიდ ადგილს უთმობს ლიტერატურული პოლიტიკის საკითხებს და საჭიროდ სცნობს რმსგ-ის ფრანგული სექციის მოწყობას. გაზეთმა ამას წინად მოათავსა ხარკოვის კონფერენციის რეზოლიუცია ფრანგული პროლეტარული და რევოლიუციონური ლიტერატურის საკითხებზე და აღნიშნა იმ შეფასების სისწორე, რომელიც ამ კონფერენციამ მისცა კლასობრივ ძალთა განწყობილებას საფრანგეთის ლიტერატურულ ფრონტზე, ხარკოვის კონფერენციის რეზოლიუციის საფუძველზე „ლიუმანიტე"-მ ბოლო დროს გაშალა გადამწყვეტი ბრძოლა ჟურნალ „მონდ"-თან, რომელიც საბოლოოდ დაეშვა სოციალ-ფაშისტურ პოზიციებზე.

ჟან ფრევილის წერილი „ერთი მანიფესტის პასუხი", რომელიც გამოქვეყნდა „მონდ"-ის რეაქციონური ლიტერატურული მანიფესტის საპასუხოდ (ეს მანიფესტი მიმართულია ხარკოვის კონფერენციის ძირითადი პოლიტიკური ხაზის წინააღმდეგ) და ჟაკ დიუკლოს წერილი—„ბურჟუაზიის ნიღაბაფარებული იარაღი" აზუსტებენ საფრანგეთის კ.პ.-ის ც. ორგანოს პოზიციას „მონდ"-ის მიმართ. ისინი რაზმავენ ყველა ნამდვილად რევოლიუციონურ ლიტერატურულ ძალებს ბრძოლისათვის სოციალ-ფაშისტური ლიტერატურის მთლიან ფრონტთან, რომელიც ამიერიდან მოეწყო პოლიალ-ბარბიუსის ბლოკის შექმნასთან დაკავშირებით: ეს ბლოკი საერთო ლიტერატურულ პოლიტიკური პლატფორმით აერთიანებს „მონდ"-ს და „ნუველ ეუ"-ს.

იანვარში „ლიუმანიტე"-მ გამოაქვეყნა ამხ. ბრუნო იასენსკის წერილი „ცეცხლი მეგობრების წინააღმდეგ". წერილი მიმართულია სოციალ-ფაშიზმის ლიტერატურული აგენტების წინააღმდეგ, რომელნიც საბჭოთა კავშირის მეგობრების ნიღაბით გამოდიან. ამასთან დაკავშირებით „ლუმანიტე" წერს:

„მადლობას უცხადებთ ჩვენს ფხიზელ საბჭოთა ამხანაგებს, რომ ისინი გულდასმით ადევნებენ თვალყურს ჩვენში მიმდინარე ამბებს და მძლავრ დახმარებას გვიწევენ ბრძოლაში იდეოლოგიური გზააბნეულობის და რეაქციონური ცრუპროლეტარული იდეოლოგიების წინააღმდეგ. საფრანგეთის რევოლიუციონერ მწერალთა ასოციაცია, რომლის ბირთვი ჩამოყალიბდა რმსგ-ის დელეგატის მონაწილეობით, გაიზრდება და განმტკიცდება მომავალ ბრძოლაში".

ამერიკა

ჯონ რიდის სახელობის კლუბის მუშაობა

ჯონ რიდის სახელობის კლუბი განაგრძობს მუშაობას ჩრდილოეთ-ამერიკის შეერთებულ შტატებში მოსახლე ყველა ეროვნებათა პროლეტარულ და რევოლიუციონურ კულტურულ ძალთა გაერთიანებისათვის.

ამ რამოდენიმე ხნის წინად შესდგა ნიუიორკის რევოლიუციონერ მწერალთა და მუშკორთა კონფერენცია, რომელიც მოიწვია ჯონ-რიდის სახელობის კლუბმა, ებრაელ პროლეტარულ მწერალთა ორგანიზაცია „პროლეტპენ"-მა, ჰუნგრელ პროლეტარულ მწერალთა ჯგუფმა, ჰუნგრულ გაზეთ „უე ელორე"-მ და კულტურულ ორგანიზაციათა მუშების ფედერაციამ.

კონფერენციამ დაადგინა მოეწყოს რევოლიუციონერ მწერალთა, ჟურნალისტთა და მუშკორთა ფართო მრავალრიცხოვანი ფედერაცია, რომელიც სექციის სახით შევა კულტურულ ორგანიზაციათა მუშების ფედერაციაში.

ამხ. მაგილის მოხსენებამ, რომელმაც მიუთითა ამერიკის რევოლიუციონური ლიტერატურის კავშირზე საერთაშორისო რევოლიუციონური ლიტერატურული მოძრაობის წარმატებებსა და ამოცანებთან, ცხოველი კამათი გამოიწვია.

კონფერენციამ მიიღო რევოლიუციონერ მწერალთა საერთაშორისო გაერთიანების ლიტერატურულ-პოლიტიკური პლატფორმა და გამოაქვეყნა პროტესტი კენტუკის სამთამადნო მუშათა გაფიცვის ორგანიზატორების დაპატიმრების წინააღმდეგ.

„მსოფლიო რევოლიუციის ლიტერატურის" ინგლისურად გამოსულ ყველა ნომრებს დაწვრილებით იხილავენ ჯონ რიდის სახელობის კლუბის კრებებზე. კლუბს განზრახვა აქვს ჩაატაროს დისკუსია პლეხანოვზე მისი წერილის მიხედვით—„ხელოვნება და საზოგადოებრივი ცხოვრება". რომელიც დაიბეჭდა „მსოფლიო რევოლიუციის ლიტერატურის" ერთ-ერთ ნომერში.

საბერძნეთი

ჟურნალი „პროტოპორი"

ათინაში 1928 წლიდან გამოდის ბერძნული ჟურნალი „პროტოპორი" („ავანგარდი"). ჟურნალის 1931 წლის სექტემბრის ნომერი იხსნება ხარკოვის კონფერენციის მიმართვით მსოფლიოს ყველა რევოლიუციონურ ხელოვანთადმი. ამის შემდეგ იგი ათავსებს თავის მიმართვას მოწინავე ინტელიგენციისადმი, რომელსაც მოუწოდებს დაუკავშირდეს მასებს ფაშიზმის წინააღმდეგ საერთო ბრძოლის მიზნით. მიმართვაში ნათქვამია:

„ახლანდელი პირობები მოითხოვენ ბრძოლის ახალ ფორმებს. ფაშიზმმა ჩამოიხსნა ნიღაბი და იგი სავსებით აშკარად და სწრაფად ირაზმება. ფაშიზმი ცდილობს გამანადგურებელი ლახვარი ჩასცეს ყველა დაჩაგრულთ, ებრძვის მათ ყველგან: პოლიტიკაში, პროფკავშირებში, მეცნიერებაში. მასების წინაშე სავსებით გარკვეული არჩევანი დგას: ან იბრძოლონ ბოლომდე ან დამორჩილდნენ.

ასეთივე არჩევანია ინტელიგენციის წინაშეც. ან ბრძოლა ან სიკვდილი.

ამიტომაც მშრომელი მასები უკვე ირაზმებიან ანტიფაშისტურ კავშირებში. იქაა ყველა ავანგარდელების ადგილი. ანტიფაშისტურ კავშირებში შესვლით ავანგარდელები უფრო მჭიდროდ დაუკავშირდებიან მასებს, რათა ემსახურონ მშრომელთა განთავისუფლების საერთო საქმეს".

პოლონელი იეზუიტი გოეთეს და სხვების შესახებ

არც ისე დიდი ხანია მას შემდეგ, რაც კრაკოვში გამოვიდა წიგნაკი შემდეგი სათაურით: „რა უნდა ვიკითხოთ"? მისი ავტორი არის „მამა" მირიან პიროჟინსკი, რედემპტორისტი... წიგნაკი გამოცემულია სასულიერო ხელისუფლების ნებართვით კრაკოვის იეზუიტების მიერ. ქვესათაური გვამცნობს რომ ეს არის სახელმძღვანელო წიგნების მკითხველებისათვის. რეკლამა ყდაზე მჭერმეტყველურად ლაღადებს: „პირველი და ერთად-ერთი ჯანსაღი შეფასება პოლონურ ენაზე პოლონეთის და უცხოეთის ბელეტრისტიკისა. 1.000—ავტორი, 3.500 ნაწარმოები.

მოგვყავს უკომენტაროთ ზოგიერთი უფრო შესანიშნავი „შეფასებები" კრაკოველ იეზუიტისა.

„მამა" პიროჟინსკი გამოეხმაურა აგრეთვე გოეტეს გარდაცვალებიდან ასი წლის თავს. აი რას სწერს იგი:

„გოეტე იოჰან ვოლფგანგ—გერმანელი პოეტი. ახალგაზრდობაში ქეიფობდა და ეწეოდა გარყვნილ ცხოვრებას. თავის განცდათა საფუძველზე დასწერა 1771 წელს „ახალგაზრდა ვერტერის ვნებანი". მას შეუყვარდა იგი, ქალი გაჰყვება ცოლად, მას უყვარს იგი წინანდებურად და ათავებს სიცოცხლეს თვითმკვლელობით. რომანი დაწერილი იყო ეპოქის სტილის მიხედვით, —გრძნობიერება, მტირალობა, თვითანალიზი—ამიტომ დაიპყრო თანამედროვეების გონება და ბევრი ზიანი მოიტანა.

ასე აღნიშნეს იეზუიტებმა ასი წლის თავი გოეტეს გარდაცვალებიდან.

ასეთივე ორიგინალურია დანარჩენი მწერლების „შეფასება".

„მერიმე პროსპერ—ფრანგი მწერალი, რომელმაც თავის ნაწარმოებთათვის აირჩია თემად მკვლელობა და ყოველგვარი სისაძაგლე. მისი გმირები არიან ლოთები, ბანდიტები და გარყვნილები. ხანდახან ის მიდის ღვთის დაგმობამდე"...

„მონტესკიე შარლ—ფრანგი ფილოსოფოსი და ლიტერატორი, ცნობილია თავისი ტრაქტატით, რომელიც მიმართულია საზოგადოებრივ მორალის წინააღმდეგ. „კანონების არსი" აკრძალულია პაპის მიერ 29 ნოემბ. 1751 წ.

„მიურჟე ჰენრიხ—ფრანგი მწერალი: მისი მატერიალისტური რომანები გვიხატავენ მოსახლეობის ღარიბ ფენების ვულგარულ სიღატაკეს. ისინი აკრძალულია პაპის მიერ 20 ივნ. 1864 წ. „ბოჰემა".

„მიუსე ალფრედ—ფრანგი პოეტი, სტილისტურად ეკუთვნის საუკეთესო მწერლების რიცხვს, მორალურად კი ყველაზე უფრო ცუდი მწერალია. იყო გარყვნილი და აღწერავდა თავის უღირს ცხოვრებას"..

„სტენდალი—ჰენრიხ შეილის ფსევდონიმი. მსახურობდა არმიაში, განაგებდა მამულებს, იყო დიპლომატი და აგრეთვე სწერდა მავნე და უღმერთო რომანებს".

„დიკკენსი ჩარლზი—არ არის ღირსეული მწერალი, ვინაიდან ძალიან დეტალურად ხატავს სიყვარულის სცენებს"...

„ბალზაკი ონორე—ბალზაკის რომანებს ახასიათებს დიდი ნაკლი, მათში ვერ ვნახულობთ ღრმა აზრს"..

„პო-ედგარ ალლან—ამერიკელი მწერალი. მორალური თვალსაზრისით ის საერთოდ უმწიკვლოა, მაგრამ მის რომანებში ხშირად მოქმედებენ არანორმალური პერსონაჟები, თვით მოჩვენებებიც კი, და არის ნაკლებად დამაჯერებელი სიტუაციები, რომელნიც დისკვალიფიკაციას უკეთებენ მის წიგნებს და ნებას არ გვაძლევენ მივაწოდოთ ახალგაზრდობას".

„ბეკკერ ჟოზეფინა—თანამედროვე მოცეკვავე, რომელიც ეწევა გარყვნილ ცხოვრებას. „მემუარები" (ჩასწერა მ. სოვაჟმა).

მიუხედავად ამისა „მამა" პიროჟინსკი არა მარტო ჰკიცხავს, არამედ კიდევაც აქებს ზოგიერთ ავტორებს. გოეტეს და ბალზაკს ის უპირისპირებს სასულიერო ხელისუფლების ნებადართვით შემდეგ მწერლებს... მაგრამ ვალაპარაკოთ თვით პასტორი იმის შესახებ, თუ ვინ უნდა შესცვალოს მსოფლიო კლასიკოსები.

„აბუ ედმონდ—ფრანგი რომანისტი. განირჩევა მსუბუქი სტილით, საინტერესოა, მხოლოდ არაა რელიგიური... ერთად-ერთი, თავისუფალი პორნოგრაფიისაგან მოთხრობა—„ნოტარიუსის ცხვირი".

„აკრემან ჟერმენ (ნამდვილი გვარი— პულენი). ცხოვრების კარგი მეთვალყურე, რომელსაც ახასიათებს კარგი შეხედულებები ცხოვრებაზე. „მხიარული მაჰანკალი"— უფროსებისთვის. ძირითადი იდეა: უკეთესია გაჰყვე ცუდ ქმარს, ვიდრე დარჩე მოხუცი ქალწული"...

„დუე-შარლ—ფრანგი მწერალი. ძალიან კარგი გაგებით.. „სოფლის მღვდლის ცხოვრებიდან".

„კასტლ აგნეს „პატარა პანტერა". დედას და ქალიშვილს უყვართ ერთი მამაკაცი. უკანასკნელად დედა უთმობს. არა უშავს.

„ვივანტი ანი—„მარიონი". უბედური მომღერალი ქალის თავგადასავალი; იგი უხასიათოა და ამიტომ სცდება გზას. გვარიანია. „ნაია გრიპუდიანს"—გარყვნილი საზოგადოება ცდილობს გამოიყენოს სამიდის უმანკოება. პატიოსანი და ღირსეული რომანი.

—:—

მოვიყვანთ რამოდენიმე „შეფასებას", რომელიც შეეხება პოლონელ ავტორებს.

„ჟეირომსკი სტეფან—ნიჭიერი მწერალი პოლონური ენის ოსტატი, ენტუზიასტი, რომელსაც სურდა ხალხის მასწავლებლის როლი ეთამაშნა, თუმცა არ შესწევდა ამისათვის ძალა. „ცოდვის ისტორია"...—უმსგავსოებაა. „ერთგული მდინარე"—რომანი 1863 წლის ეპოქიდან, რომელშიაც დაჭრილი მეამბოხე აცდენს ქალიშვილს. „გაზაფხულის წინ"—საზიზღარი პასკვილი პოლონეთზე და სოფლის ინტელიგენციაზე, მუშების და ებრაელების არა ობიექტიური და ყალბი აპოლოგია. ამის გარდა—ანტისახელმწიფოებრივი იდეოლოგია"...

„ტუვიმ იულიან—მეტად გახმაურებული რეკლამის გამო პოეტი, რომელმაც თითქოს აალორძინა პოეზია. მისი ცნობილი „ღმერთის მოლოდინში" ახდენს არა სასიამოვნო შთაბეჭდილებას. ავტორი არ ებოდიშება ღმერთს. აქვს აგრეთვე რასიული თავხედობა".

„ლანგე ანტონ—მუდამ და ყოველთვის რაღაცას ეძებს. ქრისტე არ არის მისთვის საკმარისი. „მინდვრის ვარდი"—უგემური ნოველებია მიამიტ ქალიშვილზე და ფულებზე"...

„ხოინოვსკი პეტრე—„სულელეიცკების ხუთ ქალიშვილზე". გვარიანია. ნოველები—არც კარგია, არც ცუდი".

„ჟურავსკაია მარია—„გული არ არის მოსამსახურე"—მხატვარის სიყვარული ქმრიან ქალისადმი. მართალია, ქმრიანმა ქალმა შორს შესტოპა, მაგრამ თავის დროზე მოვიდა გონზე".

მართალი უნდა იქვას: „მამა" პიროჟინსკი უეჭველად ერუდიტია პორნოგრაფიულ ნაწარმოების ცოდნაში.

—:—

დავიხსომოთ, რომ წიგნაკმა გაიარა სასულიერო ცენზურა, რომ იგი წაიკითხეს და მოიწონეს იეზუიტებმა. „მამას" აქვს დეგენერაციის აშკარა ნიშნები. განა არ არის ეს წიგნაკი მაჩვენებელი თანამედროვე ბურჟუაზიული კულტურის დამახასიათებლისათვის? განა ეს „მამა" ერთია?

პ. ქიქოძე

„გაქანება“ ლიტერატურაში, „გაქანება“ თეატრში

(წერილი მოსკოვიდან)

„გაქანება“ („რაზბეგ“) ვლადიმერ სტავსკის ნაწარმოების სახელწოდებაა. „გაქანება“ ერთი იმ ნაწარმოებთაგანია, რომელიც ქმნის გარდატეხას პროლეტარულ მწერლობაში. ლენინური მოძღვრების ერთ-ერთ მთავარ შემადგენელ მომენტს წარმოადგენს სწავლება „მთავარი რგოლის“ («Учение об основном звене») შესახებ. ბოლშევიკი არ არის ბოლშევიკი, თუ მან არ იცის რა მთავარი საკითხი, რა მთავარი პროცესია პირველ რიგში განვითარების ამა თუ იმ ეტაპზე გადამწყვეტი. პროლეტარული მწერალიც ვერ იქნება თავისი მოვალეობის სიმაღლეზე თუ კი ის თავისი დროის განვითარების ამა თუ იმ პერიოდის გადამწყვეტ პრობლემებს, ე. ი. ლენინურ „მთავარ რგოლს“ ასცდება.

ზოგიერთები ამბობენ: მთავარია თუ რა თვალთახედვით განიხილავთ საკითხს — თემატიკა კი არაა მაინცა და მაინც საინტერესო. პარტია ვერ დაეთანხმება პროლეტარული მწერლის მოვალეობის ასეთ განმარტებას, ვინაიდან მუდმივი თემატიური ჩამორჩენა ბოლოს და ბოლოს მსოფლმხედველობით ჩამორჩენად იქცევა.

პანფეროვი და სტავსკი — იღებენ იმ ერთ-ერთ „მთავარ რგოლს“, რომელსაც სოფლის კოლექტივიზაცია ეწოდება. ბეზიმენსკის მეორე „ტრაგედიული ღამე“-ს თემა — სოციალისტური ინდუსტრიალიზა-

...მწერალი იგრძნობა, რადგან ავტორი მართლაც, რომ ფურმანოვისებური მწერალია, რომელსაც თავის ნაწარმოებში მხატვრულად მოცემული მოვლენის უშუალო — პრაქტიკული ცოდნა ახასიათებს.

მაგალითად, სოფლის პარტიული მუშაკი, რომელიც გაეცნობა „გაქანებას“, აუცილებლად მიიღებს პრაქტიკულ დახმარებას. ის მეგნებაში საგრძნობლად გაფართოვდება კლასობრივი მტრის ბრძოლის ხერხების ცოდნის მარაგი, მას უფრო ნათლად წარმოუდგება ოპორტუნიზმის კონკრეტული ნიმუშები, ის დაინახავს, თუ რამდენად არის დამოკიდებული ბოლშევიკური მასიური მუშაობისაგან ჩვენი გამარჯვება სოფლად თუ როგორია ხასიათი საშუალო გლეხის რყევისა და ყოველივე ეს მოცემულია სტავსკის მიერ უბრალოდ და მკაფიოდ. ზოგიერთები და მგონი თვით ავტორი ამ ნაწარმოებს მხატვრულ ნარკვევს უწოდებს. ამ ნაწარმოებს არ ეძახიან რომანს. საქმე რა თქმა უნდა სახელწოდებაში არ არის, მაგრამ ერთი კი ფაქტია, რომ სტავსკის „გაქანება“ სრულუფლებიანი და ნამდვილი მხატვრული ნაწარმოებია, რაიც რა თქმა უნდა არ ნიშნავს, თითქოს მას სერიოზული ნაკლოვანებანი არ ჰქონდეს.

„გაქანება“-ში არ იგრძნობა ცალკე ადგილების განსაკუთრებული დამუშავება, მასში არ არის მთლიანად ნაწარმოებთან შედარებით სპეციალური მითითების ღირსი...

ჩამოთვლილი ნაწარმოებების ავტორები და მათ შორის სტავსკიც. მაგრამ ბოლშევიკები არასოდეს არ სთმობენ ხარისხს და არ უპირისპირებენ მას ტემპებს. ტემპები და ხარისხი დიალექტიურ მთლიანობაშია და ჩვენი მწერალიც ორივე პუნქტში ბოლშევიკურად უნდა მოქმედებდეს. ეს მხარე უგულებელყოფილი აქვს სტავსკისაც. ყველაზე უფრო ამ მხრივ საინტერესოა ოსკარ ედიერგი, რომლის „ჩიხური ხოველები“ (თარგმანი ქართულადაც არის). მეტის მეტად საყურადღებოა მეთოდოლოგიურადაც, რამდენადაც ავტორი განსაკუთრებული ელასტიურობითა და ცოდნით იყენებს მატერიალისტურ დიალექტიკას, საყურადღებოა ფორმალურადაც, როგორც დიდი კულტურული მუშაობის შედეგი (თუმცა ზოგიერთ ესთეტიურ გადაჭარბებასაც აქვს ადგილი) და საყურადღებოა აგრეთვე, როგორც თემატიურ აქტუალური („ტემპების პრობლემა“).

სტავსკის აქვს სერიოზული მეთოდოლოგიური ნაკლიც. ეს ნაკლი ისევ ერმილოვის შეცდომების ტიპისაა. ერმილოვი ერთ-ერთ თავის წერილში მოუწოდებდა მოვლენების ისეთ „კონკრეტიზაციისაკენ“, რომლისაც აღებული იქნება „ერთი“ მოვლენა სრულიად დამოუკიდებლად და იზოლიაციაში. ეს რა თქმა უნდა იდეალისტური ემპირიზმის აპოლოგიაა, სტავსკის აქვს ამ ემპირიზმის გავლენა და ხშირად სერიოზულიც...

...ტისა და მისი პარტიის ხელმძღვანელობით საშუალო და ღარიბი გლეხობის მიერ დაღვრილი ოფლისა და ჩვენი ზოგიერთი მუშაკებისაგან კულაკურ ტერორის დაღვრილი სისხლის სუნი პირდაპირ ფიზიკურად იგრძნობა სტავსკის ნაწარმოებში. სტავსკის „გაქანება“ ასე ვთქვათ „სადღეს-საჩვენებელი“ მხატვრული ნაწარმოებია. მასში კლასობრივი პრაქტიკის აქტიური მონაწილე...

...რი ტემპებით უნდა გამოსულიყო, რათა საჭირო მომენტში სათანადო დახმარება გაეწია ჩვენი პარტიისათვის. ეს რა თქმა უნდა სერიოზული მომენტია, — ის მწერალი, რომელიც ამ მომენტს მხედველობიდან არ უშვებს, რომელიც პარტიის მორიგ ამოცანებს დროზე უპასუხებს, ასეთი მწერალი რა თქმა უნდა განსაკუთრებული დაფასების ღირსია. ასეთებია წერილის დასაწყისში „ხიდია“, რომელზედაც სწარმოებს მოქმე-

...ძნობა ჩვენი დროის ტემპი. ოხლოპკოვმა სრულებით მოსპო სცენა (ძველი გაგებით), სცენაზე მაყურებელი დააჯინა (პირადათ ამ წერილის ავტორი სცენის მეორე რიგში იჯდა) და მსახიობები ათამაშა მაყურებელთა ცენტრში, ისე, რომ მსახიობი ყოველი მხრიდან მაყურებლით „ალყაშემორტყმული“ იყო. აქ აუდიტორიის — თავზედაც

...დება, თეატრის კედლებზედაც სპეციალურ „თაროებზე“ ცალკე სცენებია გათამაშებული და ა. შ. მაგრამ მთავარი ისაა, რომ თითქოს ყველა თეატრალურ ფორმალური ექსპერიმენტი ოხლოპკოვს დამორჩილებული აქვს შინაარსისადმი. მოსკოვის თეატრალურ ლიტერატურული პრესის ნაწილი, ის ნაწილი, რომელიც ძლიერ უკრიტიკოთ ეპყრობა ძველ ფსიქოლოგიურ და „მხატის“ ტიპის თეატრებს—ამხედრდა ამ „გამიზმულებული პოლიტიკის“ წინააღმდეგ თეატრში. ეს კრიტიკოსები საკითხს ჯგუფობრიულად მიუდგენ, რაიც, როგორც ცნობილია, ახასიათებს ზოგიერთ ხელმძღვანელ ამხანაგებს პროლეტარულ მწერალთა ასოციაციიდან. საქმე იმაშია, რომ სტავსკი ზოგიერთ შემოქმედებით ჯგუფებს ასოციაციის შიგნით, განსაკუთრებით ფსიქოლოგისტურ-ერმილოვისებურ განწყობილებს, კრიტიკოსებს—აღარ მოსწონთ. ზოგიერთები ამბობენ, რომ მას სქემატიზმი აქვსო და ხშირად ამ „სქემატიზმის“ წინააღმდეგ ბრძოლის ნიღაბით ასეთი ამხანაგები ჩვენი ხელოვნების პოლიტიკურ-პარტიული გარკვეულობის წინააღმდეგ იბრძვიან. ასეთებს ისე სურთ გამოიყვანონ საქმე, თითქოს სტავსკის პიესა მეტისმეტად სქემატიურია და მშრალი. მაგრამ მას, ვისაც მძაფრი პოლიტიკურ-კლასიური ბრძოლა მოსწყინ და მშრალ მოვლენად მიაჩნია—ის არ შეიძლება ბოლშევიკურ კრიტიკოსად ჩაითვალოს.

სიმონ ჩიქოვანი

მგზავრობა ფშავ-ხევსურეთში

ფ შ ა უ რ ი

მთაზე ასული ვაკედან
დიხოზე გალმა გადავქვლ.
კიდევ შორს არის აქედან
ფშაურ არაგვის სათავე.
გუდამაყარი, ლუთხუმი
მთიელთ ბუნების მარაგი,
განვლეთ და ლექსი უთხარით
გვესმენდა შავი არაგვი.
აღმოსავლეთით ორბები
გაფრინდენ, გახდენ ფარული,
სხრ მოგვეგებენ სოფლები:
ჩარგალი, მიგრიაული.
არაგვი მოდის ფშავიდან—
გვიხსნის გამყოლი მიდამოს:
მზე ფლოდზე ხოხვით ჩავიდა
და კლდეზე დაეკიდაო.
შეხედე ქიურხს ზე მაინც.
ამართულს ხევსურთ თავზედა
ქიუხზე სინდაურაი
წევს და ქვითინებს ბარზედა.
ხადირს წარაფში შესდია
შერჩა ქიუხის წვერხაო;
უბეებლივ კლდექათან შეზრდილა
და მთის კლანჭებზე წევსაო.
გზა დაკარგვია საცოდავს
კლდის ჩქამით ყური დაევსო.
ცის ლაჟვარდს თვალის გასცურავს,
მაგრამ ვერ კვნეტავს კლდეებსო.
ცა ცვარს უგზავნის წყლიანი—
გასძელ ბუნების ბჭრ-ძალლო
ვეფხვიც ეწვია ბწკლიანი

...

სიცოცხლის გარიჟრაჟებო.
მოლობილს შიგნით
ცხოვრი არის
ამგვარ მოვემწყვდით კლდეებს შუა;
შორს ჩამორქვეს ზარი და
არაგვს დრო გლეჯით დაეშვა.
ჩამოსულხართ და მიხარის
თქვენში თვალს ვხედავ ანბანის
რა გვარ უშველით, მითხარით—
ხევსურს ერბოში გაბანილს.
სთქვა და მოხარა იდაყვი
ჯრამს ტყვია მისცა ჩქამითა;
ხმაური შექმნა მიდამომ
და უფსკრულთ ჯახით შთავიდა.
მთას დაუბნელდა თეთრი ცა
მთა წამოდგა და გაიქცა.

გამყოლი ჩვენი გამრჯეა.
მაგრამ ფათერაკს ვერ აცდა;
დამპალი ყველი გვაჭამეს
მიგრიაულში კერასთან.
შემდეგ გამყოლიც გასევდდა
ჩვენ კი ჩანთები შქვებით;
მოიგონებდეთ გახსოვდეთ
დამპალ ყველზედა ქეიფი.
ფარები ფერდობს ფრიალობს
მისდევს მიყვება ნელი-ნელ.
ცხვრების ფეხმძიმე სიარულს —
შურთხი ფრთხიალებს მშვენიერ.
ცხორი გადამყავთ ბალახში
მოკრიჭონ მატყლის დოვლათი

...

ადათს გადუდგა დიაცი
და შეეფარა ღამის შუქს,
სახლიდან მთებში გაიქცა
და უღალატა დანიშნულს.
მდევრები სდევდენ
ფეხ-და-ფეხ
მდინარის პირას გაბასრეს.
არაგვი შესდგა და შემდეგ
ქალი მოიგდო ფაფარზე.
შორს გააქანა უგზო გზით
ბრაზით გვიჩვენა ამრიგად
ტალღით გადაკრა როზგები
და დიდ ჩქერებში ჩაგრიხა.
ფშავი დაჭრილი ქეიფზე
უყვება, ბრაზდება ამბიდან.
მყლავზე ჭრილობას შეიხვევს
და კლდეს დასწყევლის დაბლიდან.

ქიუხს კუშულაზედა
კაცი, რათ შერჩა ციცაბოს:
სინდაურიძე დაძველდა
ვთამ ბარი უნდა იწამოს.
სინდაურიძე დაძველდა
საჯდომ გადექცა ძვალათო
ტირის კლდის კუშულაზედა
ტირის და ადათს ღალატობს;
მთებში შემოდის სინათლე.
ღარიბს რას შველის ციცაბო
დრო კლდეებს კლავს და მიათრევს
მიათრქვსა და მიაპობს,

...

მოსკდა და ხრამში დაეცა.

ორწყალს არაგვნი შეიბნენ
ტალღამ ტალღები დაფლითა;
ფშავი დაჭრილი ქეიფზე—
მოდის, გვეძახის დაბლიდან.
მინდა ლუდს
წყალად გასმევდეთ
ბარით მოსულო ვაჟებო;
მომიგონებდეთ, გახსოვდეთ

...

ორ წყალს არაგვნი შეიბნენ:
ტალღამ ტალღები დაფლითა.
ფშავი დაჭრილი ქეიფზე
მოდის და გალობს დაბლიდან:
ჩხამია სადღაც ნადირის
ხედავთ კალაპოტს გადაშლილს;
კლდეზე ქარი წევს
არ ტირის
ცის ლაჟვარდოვან ბადეში.

...

ამ გვარს გამყოლიც გვიამბობს
ახსნის ადათებს უნევებს;
არაგვი მირბის, მიაპობს
კლდეებში საუკუნეებს.
ღონეც გველევა მარაგი
ღამეც ხსნის ვარსკვლავთ იარებს;
ლაგამებს ამტვრევს არაგვი
გრიალებსა და გრიალებს.

მწერლები საბჭოთა მეურნეობაში

საქართველოს პროლეტარულ საკოლმეურნეო მწერალთა გაერთიანება შეუდგა მუშაობას, იგი უკვე მჭიდროდ უკავშირდება კოლმეურნეობებს ადგილებზე, მწერალთა ბრიგადების საშუალებით.

მწერალთა ბრიგადები კოლმეურნეობებში მართავენ საღამოებს, აყალიბებენ ლიტერატურულ წრეებს და ხელს უწყობენ კოლმეურნე ახალგაზრდობის ლიტერატურულ მუშაობას.

აპრილის 1-ს, პროლეტარულ-საკოლმეურნეო მწერალთა გაერთიანებამ გამართა ლიტერატურული საღამო ამხ. ფ. მახარაძის სახელობის კოლმეურნეობაში —ორთაჭალაში. საღამოში მონაწილეობა მიიღეს მწერლებმა და პოეტებმა. გამოვიდნენ: ნ. ზომლეთელი, გ. ქუჩიშვილი, გრ. ცეცხლაძე, გ. ჩხეიძე, ალ. გომიაშვილი, ვარ. ჟურული, თომ. ბორელი და გ. გუგუნავა.

კოლმეურნეთა სახელით მწერალთა ბრიგადას მიესალმა კომუჯრედის მდივანი ამხ. მიხ. ნადარეიშვილი, რაიკომიდან გ. გუგუნავა.

მოხსენება თემაზე: „კოლმეურნეობა და პროლეტ-საკოლმეურნეო მწერლობის ამოცანები“ გააკეთა ნოე ზომლეთელმა.

კოლმეურნეთა აუდიტორია ოვაციებით ხვდებოდა მწერლების გამოსვლას.

ბექდვითი დღის საღამო

5 მაისს, ე. ნინოშვილის სახ. მწერალთა სასახლეში გაიმართება ბექდვითი დღის აღსანიშნავი საღამო. მოხსენებებით და სიტყვებით გამოვლენ: შ. რადიანი, დ. ბენაშვილი, სიმ. ჩიქოვანი, ტ. ტაბიძე, ბეს. ჟღენტი.

თავიანთ ნაწარმოებს წაიკითხავენ: რ. გვეტაძე, ა. გომიაშვილი, ვ. გორგაძე, ს. ეული, ნ. ზომლეთელი, გ. კაჭახიძე, კ. ლორთქიფანიძე, ნ. მიწიშვილი, გ. მაისურაძე, ი. მოსაშვილი, ფ. ნაროუშვილი, გ. ტაბიძე, ტ. ტაბიძე, გრ. ცეცხლაძე, მიხ. ჩიქოვანი, სიმ. ჩიქოვანი, ბ. ჩხეიძე, გ. ქუჩიშვილი, ა. ქუთათელი. დასაწყისი საღამოს სრულ 8 საათზე.

რუსთაველის თეატრის გასტროლები რუსეთში

რუსთაველის თეატრი სეზონის დამთავრების შემდეგ საგასტროლოდ მიემგზავრება რუსეთში და უკრაინაში. თეატრი წარმოდგენებს გამართავს მოსკოვში, ლენინგრადში, ხარკოვში, კიევში და ოდესაში. მოსკოვში თეატრის გასტროლები დაიწყება 15 ივნისიდან მეორე სამხატვრო თეატრის შენობაში.

პანტელეიმონ ჩხიკვაძე

მაისობა

ლაღუმების გრიალმა შეძრა სურების უღელტეხილი და დამყარებული ქუხილი ჩაწვა თვალგადაუწვდენ კედლებს შორის. ნისლივით შეიკრა ანაფეთქი დენთის კვამლი და ბექობი ჩამობნელდა.

წყლის კალაპოტს წმენდენ კონცესიაზე მომუშავენი; ხე-ტყის შეცურებას ელოდებიან.

გამოზაფხულდა მაგრამ აპრილის სუსხი ძვალებში ატანს. გათოშილ ხელებს წამდაუწუმ იორთქლებენ ლომბორთში ჩანესტიანებული მუშები.

— ზამთარში ასე არ ციოდა, როგორც ახლა!—საყვედურობს ერთი.

— ქარი შემოიჭრა უღელტეხილში და სიცივეც თან შემოჰყვა.—უმატებს მეორე.

— ტყე გაჩეხეს და ქარს რაღა დააკავებს. —საყვედურობს მესამე.

რას იზამ ჩემო ძმაო... ინგლისელმა ტყე ჩაიგდო ხელში და ხეს ფეხზე გააჩერებს?! ფიჩხს არ დატოვებს აქაურობაზე, ნაფოტებს წაიღებს.

— გავერთოთ, ამხანაგებო! აფეთქება დახრჟოლდა... წავიდეთ!—უცულოდ წამოიძახა ბესიამ და ბექობისკენ გაემართა.

— ჩქარა გადირბინეს ზეგანი, საფარი უკან მოიტოვეს...

— ააჰ!—მოისმა მკვეხარე ხმა როცა ბექობს მიუახლოვდენ.

ამფეთქებელნი შედგენ ხმის მოულოდნელ გაგონებაზე.

...

— კაპიტო უუ!—დაუყიუნა ერთხმად რამდენიმე მუშამ და როცა პასუხად ისევ ის მიხრწნილი ხმა მოისმა, „მიშველეეთო“, კოწიას თვალთ დაუბნელდა, მუხლები მოეკრა და ადგილიდან დაძვრა ველარ მოახერხა ისე გაშეშდა ბექობზე გადასარბენთან.

— კაპიტონი დამტვრეულა! საკაცე ბიჭებო!—დაიღრიალა უცებ ბესიამ და ზღვაში მოყოლილი კაპიტო გულზე მიიხუტა.—ნუ გეშინია, ბიჭო, გამაგრდი. ა. შე გლახავ! რამ შეგაშინა!—ანუგეშებდა ბესია კაპიტოს, მაგრამ მისი გახეთქილი შუბლისა და დასიებული თვალების შემხედვარე თვითონ კარგავდა ვაჟკაცობას და გულშეღონებულს ფერი მისდიოდა.

— მკვდარია!?—დაილუღლუღა კოწიამ სასოწარკვეთილი ხმით და ნაბიჯი გადმოდგა.

— ნუ გეშინია, ბიჭო, ასე უნდა?! გაიმაგრე გული!—ახლა კოწიას მიუბრუნდა ბესია და ისე შეეკრა ხელი ყველას, რომ სააან საკაცეს მოიტანდენ, დაშავებულის ვაკეზე ამოყვანა ვერ მოახერხეს.

— ვკვდები:—გურკვევლად დაიბურდღუნა კაპიტომ და სიმსივნისაგან დაბერილ თვალებზე ხელი მოისვა.—ვაი თვალები!—აბლუკუნდა ისევ ის.

კაპიტო უფროსი ამფეთქებელი იყო. ის ორი წელიწადია ამ საქმეს ასრულებდა კო...

გაგწიროს შენმა ...—აცრემლდა ჩუმად კოწია.

— ხუთასი კაცი ერთად ვმუშაობთ, ერთი ექიმი და ფერშალი არ უნდა გვყავდეს ჩვენ?!

— იოდის წამცხები არავინ მოგვეძებნება ამდენ კაცში.

— საავადმყოფოზე ხომ ლაპარაკიც ზედმეტია.

— დაგვხოცავს ეს ღორი-მამაძაღლი და ის იქნება.

— ურემი რომ გადაბრუნდება, გზა მას უკან გამოჩნდებაო.

— რაზე ამბობ ბესია?!

—ხომ ვიძახოდი, ბეგლარის ლაპარაკს ყური ვუგდოთ, პირობებისგაუმჯობესება მოვითხოვოთ, გაფიცვას მხარი დავუჭიროთ მეთქი. დაუჯერეთ გვარამაძეს და აი ნაყოფიც დამტვრეულს რაღა ეშველება?!

— კოწიამ თავში ხელი წაიშინა და კაპიტოს შუბლზე სისხლი მოწმინდა.

— როგორ ხარ, ბიჭო, კაპიტო! ხმა ამოიღე. ბიჭო, დამცვივდა ძვლები შიშისაგან,— ემუდარებოდა გულგახეთქილი კოწია უმცროს ძმას, მაგრამ კაპიტო უკვე არაფერს ხედავდა და ვერც ხმის ამოღებას ახერხებდა.

***

—ორი თვის განმავლობაში თერთმეტი კაცი დამარცხდა, ერთ წელიწადს რომ გასტანოს სამუშაომ, ყველანი გავწყდებით და ის იქნება,—ცხარობდა ბესია კოწიას ოდის აივანზე და ცალი თვალით სულმობრძავ კაპიტოს უყურებდა: „თუ სუნთქავსო“.

გრძნობადაკარგული კაპიტო მეხუთე დღეა უმოძრაოდ იდვა ლოგინზე და ხანგამოშვებით სუნთქავდა. სამჯერ შეიცხადეს ის გაცივებული და გალურჯებული, მაგრამ რა-

...

დაძმული კოწიას ოჯახი გულმკერდს იპო-

...

ვიწრო წრეში დამაჯერებელი ტონით გა-

...

ნელი პირობების წინააღმდეგ.

ეროვნული ბიბლიოთეკა

შემოქმედებითი დისკუსიის ტრიბუნა

პროზის აქტუალური საკითხები

თანამედროვე მხატვრული პროზის განვითარება ნათელჰყოფს იმ გარემოებას, რომ პროლეტარული თემატიკა, პროლეტარული იდეოლოგია მტრულადაა განწყობილი იმ მხატვრული ჟანრების მიმართ (სიმბოლისტური ნოველა, საიდუმლოებათა რომანი, ლირიკულ სანტიმენტალური მოთხრობები, ლირიკული ლექსი პროზად, სექსუალური და სასიყვარულო სამკუთხედების ჟანრი და სხვ.), რომელნიც წამყვან როლს ასრულებდენ წარსული ლიტერატურის რღვევისა და დეკადენსის პირობებში. კლასიკური მემკვიდრეობიდან მთავარი ყურადღება უნდა მიექცეს სოციოლოგიური ჟანრის რომანებს, მისი კრიტიკული გადაფასების და გამოყენების მიზნით. უნდა აღინიშნოს ის გარემოება, რომ სხვადასხვა ეპოქებში სხვადასხვა ჟანრებია გაბატონებული. ეს ლიტერატურის შინაგანი ხერხობრივი ვითარებით კი არ აიხსნება, როგორც ფორმალისტები ფიქრობენ, არამედ გამოწვეულია სხვადასხვა მსოფლმხედველობის, სხვადასხვა მეთოდის გაბატონებით. აქედან უკვე ცხადია, რომ ჟანრი არის მეთოდის ფუნქცია. ეს ითქმის არა მარტო მხატვრული ლიტერატურის ჟანრების (ლირიკა, სატირა, პროზა და სხვ.), არამედ საერთოდ ხელოვნების დარგების (მხატვრობა, თეატრი, მუსიკა, ქანდაკება და სხვ.) შესახებაც. ყოველი ახალი ჟანრის გაბატონება, ან ძველის რესტავრაცია და წინა პლანზე წამოწევა აიხსნება კლასის მსოფლმხედველობით. ასეთია დიალექტიკურ-მატერიალისტური გაგება ხელოვნების ამ უმნიშვნელოვანეს საკითხისა. ხელოვნების ისტორიიდან ამ მოსაზრების დასამტკიცებლად აურიცხველი ფაქტების მოყვანა შეიძლება: მხატვრობაში ფეოდალიზმის ეპოქამ არ იცოდა პორტრეტისა და პეიზაჟის ჟანრი. „საშუალო საუკუნეების ფეოდალური მსოფლიო ისევე ნაკლებათ იცნობს პეიზაჟს, როგორც ძველი ჩინეთის, ძველი პერუს, ძველი მექსიკის, ძველი ასურეთის ფეოდალური მსოფლიო" (ჰაუზენშტეინი), როგორც ჰაუზენშტეინი ამბობს მსოფლიო ბურჟუაზიული კულტურის სიმაღლეზე მე-17 საუკუნის ჰოლანდიურ მხატვრობაში იქცევა პეიზაჟი მთავარ პრობლემათ. ასევე ნატურ-მორტიც, როგორც განსაკუთრებული ჟანრი, ჩნდება მხოლოდ ბურჟუაზიულ საზოგადოების დამყარების შემდეგ. ამ მოვლენებს აქვს უაღრესად რთული სოციოლოგიური მიზეზები. ასევე ხდება პროზის ფრონტზეც.

კლასიური ლიტერატურიდან ჩვენში სოციოლოგიური ჟანრის მკვეთრი ნიმუშები მოგვცეს დანიელ ჭონქაძემ, ეგნ. ნინოშვილმა და სხვ. სამაგიეროთ აკ. წერეთლის მოთხრობები ძირითადში უპირისპირდებიან აღნიშნულ სოციოლოგიურ ჟანრს და ლირიკულ-ავანტურისტული ხაზით ვითარდებიან. ავანტიურული ჟანრიც თავის ბუნებით უაღრესად კლასიურია და იგი აკმაყოფილებდა თავის დროზე უფსკრულის პირზე მისულ ფეოდალურ არისტოკრატიის მოქანცულ ფსიქოლოგიას. ლეო ქიაჩელი თავის წერილში „აკაკი, როგორც პროზის ხელოვანი" ავანტიურული ჟანრის და საიდუმლოებათა რომანის აშკარა შემცდარ შეფასებას იძლევა.

ლ. ქიაჩელი სწერდა: „ბაში—აჩუკი ... სრულიად იშვიათ მოვლენას წარმოადგენს ქართულ ლიტერატურაში თავისი საოცარი ტეხნიკის მხრივ... მე მინდა მხოლოდ აქ აღვნიშნო რომანის წერის ხელოვნების ზოგი ხერხის საკვირველი მომარჯვება, რომელიც ავტორს „ბაში—აჩუკში" აქვს მოცემული და რომლის მეორე მაგალითი მე-19 საუკუნის ქართულ მწერლობას არ მოეპოვება". აკაკი წერეთლის არა მარტო „ბაში—აჩუკი", არამედ „ეშმაკები", „ჩერქეზის ქალი", „სამგვარი სიყვარული" და სხვ. ამ ჟანრით არის დაწერილი. ამ მოთხრობებში ყურადღების ცენტრში სდგას არა მოვლენათა კანონზომიერი ვითარება, სიუჟეტი გახსნილია არა როგორც ძირითადი კონფლიქტი განსხვავებულ სოციალურ მიმართულებათა, არამედ სიუჟეტის ცენტრში სდგას **საიდუმლოება, შემთხვევა.** ეს გარემოება კი ჩვენის აზრით მწერლის მხატვრული ხერხების მდარე ღირსებზე ლაპარაკობს. ასეთ ჟანრის ნაწარმოებში სოციალური სიღრმის მაგიერ ადგილს იკავებს მსუბუქი შემთხვევითობა, ზღაპრული იაფფასიანი ეფექტები. ლ. ქიაჩელი კი სამწუხაროდ სწორედ ამ შემცდარ გზისაკენ მიუთითებს ჩვენს პროზას. „ეს მომარჯვება ხერხებისა — სწერს ქიაჩელი—მე სამაგალითოდ და სანიმუშოდ მიმაჩნია ჩვენი პროზისათვის". როგორც ლ. ქიაჩელი თვით აღნიშნავს, საიდუმლოება და „მოულოდნელობა" ავანტიურული რომანის აუცილებელი ელემენტებია. შეცდომაა დღეს ამ ჟანრის პოპულიარიზაცია. აკაკის ავანტიურული ჟანრის მოთხრობებში სინამდვილის ფაქტები გაყალბებულია და დაყვანილია ზღაპრული დაუჯერებლობის დონემდე. ამ მხრივ „ბაში—აჩუკი" არის არა სოციალური რომანი, არამედ ტკბილი ზღაპარი. „ბაში—აჩუკი" და ლ. ქიაჩელს „დიდი ღირსების ხელოვნებად", „მკითხველთა ემოციის სადავის სრულ დაპყრობათ", „ხელოვნების ჯადოსნურ თვისებათ" მიაჩნია. ჩვენ კი ვფიქრობთ, რომ სწორედ „ბაში—აჩუკი" და „ეშმაკები" აკაკი წერეთლის მხატვრული პროზის სისუსტეზე მიგვითითებენ.

ავანტიურული და საიდუმლოებათა რომანის ჟანრზე დაყრდნობილია მიხ. ჯავახიშვილი. აქ ჩვენ არაფერს არ ვიტყვით „კვაჭი კვაჭანტირაძის" შესახებ. „გივი შადური" ხუთივე მოთხრობის სიუჟეტის ცენტრალური პუნქტები მოულოდნელი შემთხვევებია, რომელთაც მოქმედების ვითარებაში შეაქვთ სენსაციის ბრჭყვიალა ფერი, რომლის შიგნით მხატვრული სიცალიერე და იდეური რეაქციონერობა იფარება.

„შავ კლდე"-ში სიუჟეტის ცენტრალურ პუნქტს წარმოადგენს ავტომობილის შემთხვევით კლდეზე გადაჩეხვა, „წითელ ღილში" მოქმედების წამყვან როლს ასრულებს ისევ სენსაციური შემთხვევა წითელი ღილის შესახებ. ასევეა მიხ. ჯავახიშვილის სხვა მოთხრობების მნიშვნელოვანი ნაწილი. ეს ჟანრი მძაფრად ახასიათებს დეკადენტურ პროზას, რომელმაც ამოსწურა განვითარების და წინსვლის ყველა შესაძლებლობანი. მატერიალისტური დიალექტიკის შემოქმედებითი მეთოდი სასტიკად ებრძვის ამგვარ დეკადენტურ ჟანრებს, რომელნიც მოულოდნელ მემკვიდრეობათ დაგვიტოვა რომანტიზმმა და სიმბოლიზმმა. ანეგდოტებზე სენსაციურ შემთხვევებზე აგებული სიუჟეტი ლიტერატურული ტრიუკის გაცვეთილი ხერხებით სრულებით ვერ დააკმაყოფილებს პროლეტარულ მკითხველის ახალ მოთხოვნილებებს. კლასიკური ლიტერატურის დიდი წარმომადგენლები (ნინოშვილი, გორკი) ყოველთვის გაურბოდენ სიუჟეტის ასეთ ავანტიურულ კონსტრუქციას. მეორეს მხრივ ლირიკული — სანტიმენტალური პროზა დღეს სავსებით მიუღებელია. ამ ხაზით წავიდა კოლა ლომთათიძის შემოქმედება, რომლის ძირითადი ხაზი მენშევიკური ოპორტუნიზმით იფარგლებოდა. პროლეტარულ პროზის სფეროში „ლექსი პროზად", როგორც განცალკევებული ჟანრი, უკვე მოკვდა. ამ ჟანრის ყველაზე ძლიერი წარმომადგენელი იყო ტურგენევი, რომლის შემოქმედების არისტოკრატიული ბუნება, იდილიური სიმშვიდე კარგად ეფარებოდა ლირიკულ პროზის მოქანცულობის გამომხატველ მოდუნებულ რიტმს.

*

უკანასკნელ ხანებში ჩვენს ლიტერატურაში თითქოს აქტუალურად წამოიჭრა საკითხი „დოკუმენტალური პროზის" ფაქტოლოგიური ლიტერატურის „ჰეგემონიის" აუცილებლობის შესახებ. მთელი რიგი მწერლები (ნ. მიწიშვილი, ს. ჩიქოვანი და სხვ.) აყენებენ თეზისს ბელეტრისტიკის სიკვდილის შესახებ. ეს თეორია რუსული ლეფის ბაძვიდან მოდის. ისინი ფიქრობენ, რომ ბელეტრისტიკის შემცვლელი არის ფაქტის ლიტერატურა. თავისთავად ცხადია, რომ ფაქტოლოგიური ლიტერატურა, ნარკვევს [illegible] დიდ როლს თამაშობს. მაგრამ მას სავსებით არ შეუძლია ბელეტრისტიკას მემკვიდრე გახდეს. ბელეტრისტიკის სიკვდილი, როგორც თეორია, ძირითადში ეწინააღმდეგება მატერიალისტური დიალექტიკის გაგებას ზოგადისა და კერძოს ურთიერთობაზე. ამ საკითხის გამუქებისას ამხ. სიმონ ჩიქოვანმა აშკარად შემცდარი თვალსაზრისი განავითარა. იგი სწერდა „დამპატიჟეს" შესახებ: „ავტორმა კერძო შემთხვევა აიღო და მისი ტიპის ხარისხში აყვანა სცადა. აქედან ცხადია, რომ კერძო მოვლენა განაზოგადა და ამით ჩვენი სინამდვილე დაამახინჯა". ამხ. ჩიქოვანის ფორმალისტური თვალსაზრისის მიხედვით საბრალმდებლო სკამზე უნდა დაისვას ბელეტრისტიკა და არა ჯავახიშვილის რეაქციონერი იდეოლოგია. საქმე იმშია, რომ ჯავახიშვილმა დაამახინჯა კერძო შემთხვევა და **მხოლოდ** ამის შემდეგ გაატიპიურა, განაზოგადა იგი. ეს არ ესმის ამხ. ჩიქოვანს. ის მეტაფიზიკურათ სთიშავს ზოგადს და კერძოს. ლენინი სწერდა: „უნდა დავიწყოთ ყველაზე მარტივი, ჩვეულებრივი მასობრივი წინადადებით: ხის ფოთლები მწვანეა, ივანე ადამიანია, ჟუჩკა ძაღლია და სხვ. აქ უკვე (როგორც ჰეგელმა გენიალურად აღნიშნა) დიალექტიკაა: განკერძოებული არის ზოგადი... ყოველი განცალკევებული (ასე თუ ისე) ზოგადია. ყოველი ზოგადი განცალკევებულის ნაწილი მხარე ან დედაარსია". ამ თვალსაზრისით უნდა მიუდგეს პროლეტარული ბელეტრისტიკა სოციალურ მოვლენათა პროცესებს. ჯავახიშვილის „დამპატიჟე" აგებულია დიალექტიკურ მატერიალიზმისადმი მტრულად განწყობილი მეთოდის საფუძველზე, ის არის სინამდვილის ბურჟუაზიული კლასიური შემეცნება და, მაშასადამე, სინამდვილის ყალბი გაგება. პროლეტარულმა ბელეტრისტიკამ ხელთ უნდა მოიმარჯვოს ლენინის მოსაზრება ზოგადისა და კერძოს ურთიერთობის შესახებ.

„დოკუმენტალური პროზის" მხატვრული პრაქტიკა საქართველოში (მიწიშვილის „ეპოპეია", „თებერვალი") სანტიმენტალური ცინიზმის ხაზით ვითარდება. ასეა რუსეთშიაც: ერენბურგის მთელი რომანები, შკლოვსკის „მესამე ფაბრიკა", „სანტიმენტალური მოგზაურობა" და სხვ... შკლოვსკი უკვე სერიოზულად აღარ უცქერის გარემოს ისტორიულ მოვლენებს. ამას ადასტურებს მისი შეხედულება ინტელიგენციის ფუნქციის შესახებ. „ირონია ცხოვრებაში—სწერდა შკლოვსკი—როგორც მჭერმეტყველება ლიტერატურის ისტორიაში, ყველაფერის დამაკავშირებელია. ეს ახლა ტრაგედიის ნაცვლადაა საჭირო". „ხელოვნება არსებითად ირონიულია", ამტკიცებს შკლოვსკი. გამომდინარე აქედან ის დიდი ადამიანის პოზით დასცინის სოციალურ ბრძოლების პროცესებს: „მე ჩვენებას გაძლევ—ამბობს ის—ვაცხადებ: მე კეთილსინდისიერათ ჩავატარე რევოლუცია. არავინ დამიხრჩვია, არავინ გამიძარცვავს სიმშილით და არც არავის შევრიგებივარ, სულ მუდამ ვმუშაობდი. და თუ ჩემი ჯვარი მქონია, მუდამ იღლიას ქვეშ მატარებია. ამ ხნის განმავლობაში მხოლოდ ერთი ცოდვა მომიდევს რუსეთის რევოლუციის წინაშე: შეშს ოთახში ვჩეხდი".

შკლოვსკის ცინიზმი აქ უკიდურეს საზღვრამდე მიდის, ის ააშკარავებს წვრილ ბურჟუაზიულ ინტელიგენციის ფსიქოლოგიური გადაგვარების უაღრესად ცუდ თვისებებს.

„მე მთელი სიცოცხლის მანძილზე ვცდილობდი წრეში ჩადგომას—ამბობს მთლიანად დაბნეული წვრილბურჟუაზიული ინტელიგენტი [illegible] ერენბურგის რომანში: „წლები და ქალაქები"—იმიტომ, რომ მსოფლიოში ყველაფერი ჩემს გარშემო წარმოებულიყო, მაგრამ მე ყოველთვის გათრეული, გადარეცხილი ვიყავ ნაპირისაკენ". ეს სიტყვები კარგად ახასიათებს სანტიმენტალური ცინიზმის გამომწვევ სოციალურ მიზეზებს.

ასეთი განწყობილებების არსებობა ქართულ ლიტერატურულ სინამდვილეშიაც თავის დროზე უაღრესად საგრძნობი იყო. ამ ხაზით მიმდინარეობდა კერძოდ ნიკოლო მიწიშვილის შემოქმედება. „გარდაცვალება", „თებერვალი", „ეპოპეია" სანტიმენტალურ, ხაცინიალისტურ განწყობილებებს [illegible] ცინიკურ დამოკიდებულების ხიდუშებსაც იძლევიან. მიწიშვილი ფრიად საინტერესო და თავისებური მწერალია, მან იმოგზაურა ევროპას [illegible] და სხვა ადგილებზე და აქედაი მიღებულ გამოცდილებას სიუჟეტებად „ეპოპეია". გარდა ამისა საყურადღებოა ის გარემოება, რომ ის მეგზებულად გვეძლევ უხვეეს ბელეტრისტიკის ჟანრს და დოკუმენტალურ პროზას აყენებს. ამ საკითხში იგი, რასაკვირველია, შემცდარია.

მიწიშვილის უაღრესი ცინიზმი „გარდაცვალებადში" იჩენს. ამ ნაწარმოებში [illegible] სწერდა: „ამბავი ფიზიკური ყოფისაა არის აღგზნება, უგვიოო და მხატვ [illegible], რომლისათვისაც სიკვდე პოლიციის ოქმი საკმარისია ყოველდღის". [illegible] ცხოვრების ასეთი გაგება მიწიშვილის [illegible] ინტელიგენციის კრიზისის, იდეოლოგიური დაბეჯულობის ხიადგაზე [illegible] „თებერვალში". ასევე ფაქტები [illegible] მიწიშვილის უკანასკნელ [illegible] „ერთი დასის ამბავი". ამრიგად თანამედროვე ფაქტოლოგიური ლიტერატურა ორი ხაზით ვიდის: ცინიკური მიწიშვილის „ეპოპეია". ხოლო მეორეს [illegible] საბჭოთა სინამდვილის [illegible] სოციალისტურ მშენებლობის სურათებს.

*

მხატვრულ ლიტერატურაში ყოველთვის წამყვან როლს იდეა ასრულებს. იგი სახეობრივი შემოქმედების ფორმალურ საკითხებს [illegible] პარტიულ - კლასიურ თვალსაზრისიდან. დღეს აქტუალურათ უნდა დაისვას მხატვრული შედარებების საკითხი. შედარება მწერლის სტილის საგნის რთული თვისებების უფრო ნათლად გამოსახატავად, მაგრამ შედარებები ძლიერ ხშირად მახინჯ სახეს ღებულობს, როდესაც ის იქცევა თვითმიზნად. ეს სიმახინჯე მხატვრულ შედარებებისა ნათლად მოჩანს განსაკუთრებით ბურჟუაზიულ დეკადენსის ლიტერატურაში. ხშირად შედარებები პირდაპირ კურიოზულ სახეს იღებს და მხოლოდ დაძაბულ ღიმილს იწვევს. იგივე მოგვყავს კურიოზული შედარების მაგალითი: „ვიყავ ვიყავ გულსავით, [illegible] ჩამოსხმული, მაძღრისავით [illegible], ფოცხვერივით მარდი, კატასავით მოქნილი, [illegible] შეუპოვარი". აქ ერთი ადამიანი შედარებულია ერთ და იმავე მომენტში რამოდენიმე ცხოველთან. ასევე სახავს ჯავახიშვილი ქალის პორტრეტს: „ქალი იყო ფოცხვერივით მოქნილი, ქურციკივით ამაყი და კატასავით მარდი". შემდეგ ჯავახიშვილი ავტომობილს ადარებს ერთ ადგილზე ბუზანკალს, მეორე ადგილზე — კუდმოჭყვეტილ ხვლიკს. საერთოდ პირდაპირ „ზოოლოგიური" რეალიზმის სიმდიდრეთ ხდება მიხ. ჯავახიშვილი, ეს ისეთი, რომ მის რომანებში თავისუფლად დასეირნობენ კაცების მაგიერ „უპატრონო ძაღლები" და „დევის კბილები", „ზღაპრული ლომები და მგელდარეული ძროხები", „თუშური პატკნები" და „ნაცემი კატები", „ძეციანი ტურები" და „სირაქლემები". ყველა ეს ადამიანის სინონიმებია. ხოლო ქალის პორტრეტის მოსახაზავად ჯავახიშვილი ასეთ ეპიტეტებს ხმარობს: „დუთმა-ნესვი" „შავი ფარშევანგი", და სხვ. ჯავახიშვილის ადამიანები საზოგადოებრივი პერსონები კი არ არიან, არამედ შინაური ფიზიოლოგიური ხორცის ნაწილები („შავი კლდე", „წითელი ღილი", „ოქროს კბილი", „მუსუსი" და სხვ.).

კლასიკოსების ეპოქას არ ახსოვს „ზოოლოგიურ" ხასიათის მხატვრული შედარებების ასეთი სიჭარბე. ჩვენი აზრით, რაც უფრო მაღალია მწერლის მხატვრული კვალიფიკაცია, მით უფრო ნაკლები შედარებები (როგორც ცხოველთა სამეფოდან, ისე მცენარეულობიდან და სხვ.) გვხვდება მის პროზაულ თხზულებში. მხატვრული ფორმის ეს კანონი სათანადოთ ააშკარავებს მწერლის შემოქმედებითი უნარიანობის სიმაღლეს. მდარე მხატვრული შედარება აძნელებს აზრის სწრაფად გაგებას, ასე მაგ. ჯავახიშვილი ქალაქის სიცხეს ადარებს „საზღაპრო ლომის სიკვდილს". მკითხველი ვერასოდეს ვერ მიხვდება რას ნიშნავს საზღაპრო ლომი, რით განირჩევა ის რეალური ლომისაგან; და მით უმეტეს ვერ მიხვდება თუ როგორი იქნება საზღაპრო ლომის **სიკვდილი.**

ასეთი მახინჯი შედარებების წინააღმდეგ ბრძოლა, რასაკვირველია, არ ნიშნავს ყოველგვარ მხატვრულ შედარების იგნორაციას; მაგრამ არ შეიძლება მხატვრული სახეების კურიოზებამდე დაყვანა. ეს მოვლენა განსაკუთრებით მძაფრათ ახასიათებს რეაქციონურ **მწერლობას,** რომელიც ასრულებს მიმავალი კლასის ნაშთების მხატვრული შეკვეთის ფუნქციას.

პროზის დიალექტიკურ - მატერიალისტურ შემოქმედებითი მეთოდის მომარჯვების საკითხიდან გამომდინარეობს მწერლის იდეურ - ბოლშევიკური სიმტკიცე და მხატვრული დონის სიმაღლე. უკანასკნელი რიგის პრობლემებსაც უნდა მიექცეს შესაფერი ყურადღება, უნდა დამუშავდეს მხატვრული ფორმის და სიუჟეტის პრობლემები.

ბ. ნატროშვილი

გიორგი კაჭახიძე

ომის საფრთხესთან დაკავშირებით

ვისი სახელით
ლაპარაკობ შენ, ჰე კაცუნავ,
წიგნების ვირთხავ,
არხივების ხმა რომ გახარებს;
რა გაიძედებს,
ვინ გიმაგრებს ზურგს თავდაცულად,
ყოველ სიდომაზე
რომ მოდიხარ აქ და ყაყანებ.
რა გსურს?
რას ითხოვ?
რა სისხლია შენში, მითხარი
რა გწვავს, რა ცეცხლი.—
რომ მფოთავ და რომ ღვარძლიანობ
დიქტატურის წინ
მოიხადე, თუ გაქვს, ნიღაბი
თუ გაქვს ძალ-ღონე,
ჩია ტვინის ადამიანო.
სდუმხარ.
ჩლუნგდები.
კაცუნა ხარ,—გეპატიება.
შენი ღირსება
ეგ არის და მე არ გაგინებ.
დაგკრავ მხოლოდ ლექსს,
შენ: ღვარძლსა და ტახტის ძიებას,
დაგკრავ.
გაგტეხ და
ცხოვრებაში საზღვარს დაგიდებ.
სად?!
რანაირად?!
ვინ გაუწყა ჩვენი დაღუპვა?!
ვის დაებადა
ეს ბოროტი აზრი ნეტავი:
რომ საბჭოეთში
დღეს გულები ცეცხლით არ ქუხან,
მხოლოდ შიშია
და მუშები გაუბედავი.
და ფიქრობ:
წინ რომ თავდასხმა და ომი მოგველის,
მოხდება ჯახკით
საბჭოეთის ფრონტზე გარღვევა;
დარჩება მუშა
კომუნიზმის საქმის მგზნობელი—
შრომის ტემპები
შინაური ბრძოლის ტალღებად.
აი შენი გზა.
ყველაფერი გასაგებია;
ყოფილი ხალხის
ფილისტერულ დღეებს მოელი.
როგორც ელოდა
ქრისტესაგან რისხვის ბებია,
როცა მეიქნა
კომკავშირი საყდრის მგრეველი.
მაგრამ ბებია
უცნურობით, მაშინ მოტყვილდა;
უმზერდა ზეცას
და ლოცვებით იჯდა ბუხართან..
შემდეგ
ბუხრის წინ
[illegible]
და ისე მოკვდა,
„ღმერთის" რისხვა მას არ უნახავს.
როგორ შეშფოთდა!
[illegible] რად დაგეღრუბლა?
ხუთუ ცხოვრების
შეფასება ჩვენზე შენ გაქვს!
ასე თუ ფიქრობ,
ერთი მითხარ, სად დაიღუპა
შრომის ბრძოლები,
ციფრები და დიალექტიკა?
მე არ გაგინებ.
დღეს გინება შენზე არა ღირს;
ლექსში მასები
სამოქმედო სიტყვებს ელიან..
ბევრი გკითხავს?!
გაქვს წიგნების დიდი მარაგი?!
ჰე, ხუ გაახილ,
ეს, კაცუნავ, არაფერია.
შენ ფაბრიკებში
მიდი და იქ ნახე დაზგებთან
ვინმე დამკვრელი,
ვინც ნიავებს ქმნის კლასის გონებით,
და კითხე მას:
შრომა ისე ქუხს, თუ დამცხრდა?..
და ის გარჩევებს
პროტესტივით ტემპს და კოლექტივს.
დასვი საკითხი,
არ შეშინდე,
დასვი პირდაპირ:
უამრავ გიგანტს,
ათასების ხელი რომ აგებს,
კოლექტივებში
მიღწევა რომ უჩანს ბრიგადირს,
არის თუ არა
მასის ხმა და შრომის სიმაგრე?
ზღვებზე, ქარხნებში.
გვირაბებში
თუ მინდვრად, ბოლოს,
ჩვენს ლეგიონებს:
ჩვენს მშრომელებს ტემპით, ხალისით,
რა ამოქმედებს?
რა აფიქრებს!?
—მხოლოდ და მხოლოდ
და კიდევ მხოლოდ
მშენებლობა სოციალიზმის.
სოციალიზმი
იზრდება და წინ მოგვიწოდებს;
მილიონები
კომუნიზმზე გვესაუბრება.
ჭორი ვერ გავა
ფაქტია და უნდა იცოდე:
ჭორის ხმაურზე
არ ინგრევა ხელისუფლება.
როცა ბრძოლაა,
ჯარისკაცი უნდა ვარგოდეს,
თუ გული აქვს და
რწმენისათვის წინ გამიზნულა.
ჩვენ შეგვიძლია
გრიგალის დროს პური არ გვქონდეს,
წყალი არ გვქონდეს
და ვიბრძოლოთ თავგანწირულად.
გვაქვს გამძლეობა.
გვაქვს ჯანი და ეგავართ იმ მუხებს,
ყოველ დილით რომ
ხრდის ტემპსა და მზის შუქს ელიან...
ომი იქნება?!
იქნება და წამსვე ვიქუხებთ,
ჩვენ: ყაზარმები,
მასები და არტილერია.
ჭორი ვერ გავა,
სინამდვილე გვიმზერს პირდაპირ
უამრავ გიგანტს,
ათასების ხელის რომ აგებს.
კოლექტივებში
მიღწევა რომ უჩანს ბრიგადირს,
მასების ხმა
და საბჭოთა ფრონტის სიმაგრე.
და ეს მასები
დიქტატურას მტერს არ დაუთმობთ,
გზა სწორი გვაქვს და
გამარჯვება შრომას უცინის.
ომი იქნება?!
—ის იქნება ბრძოლის ხმა უფრო;
ცეცხლი
მსოფლიოს ჯანყისა და რევოლუციის.

დ. ბენაშვილი

„ფერფლი"

„...ისინი პირუტყვები არიან. მათ კი არ აქვთ უფლება სიცოცხლეზე, ვინც მრავალის სისხლზე და დაგლეჯილ სხეულზე თავისი ბედნიერების აშენებას აპირებს, არამედ მხოლოდ იმათ, ვინც სიკვდილის მთებში დატოვე. რომელი სამშობლოსათვის იყო საჭირო მილიონი გლეხის მიწისაგან აგლეჯა? ვისთვის იყო საჭირო, რომ ისინი სისხლისაგან დაცლილიყვნენ? ვისთვის იყო საჭირო გაერეკად ერთმანეთის დასახოცად, როცა ისინი მზად არიან ერთმანეთს მეგობრულად გადაეხვიონ? ვისთვის იყო საჭირო ქოხებში დარჩენილთა ცრემლები?... განა ეს უკანასკნელი ომია? განა ამის წინა ომი უფრო ლმობიერი არ იყო? რაღა იქნება მომავალში? თქვენ, ძმებო, მთებში დარჩენილნო, შეაბრუნეთ თოფის ლულა იმათკენ, ვინც ჩვენ ერთმანეთის დასახოცად მიგვერეკა! მტერი ის არ არის, ვისაც ვესვრით! მტერი ის არის, ვინც სროლას გვაიძულებს" (გვ. 115—16).

ასე სწერდა უცნობი ჯარისკაცი თავის დღიურში, მსოფლიო ომში ყოფნის დროს. „ეს დღიურები სველი ლაზარეთში იპოვეს, როცა დამწერის სიკვდილის შემდეგ მისი დაგლეჯილი ფარაჯა, როგორც უვარგისი, გადაისროლეს. დღიურები ჯიბეში ჰქონდა. დაწერილი იყო ფანქრით, ზოგგან ძნელად ამოსაკითხი, ალაგ ადვილად გასარჩევი. ფურცლების ნაპირი მოვმული იყო. უკანასკნელი კი სისხლში გასვრილი" (გვ. 82).

უცნობი ჯარისკაცის დღიურებში გადმოცემულია გამხეცებული სახე იმპერიალისტური მსოფლიო ომის და ჯარისკაცთა ტრაგედია. აი ამ ტრაგედიის მხატვრულ გადმოცემას ემსახურება **სერგო კლდიაშვილის** რამოდენიმე დღის წინად გამოსული მოთხრობა—„ფერფლი".

მწერალი მაშინ არის ძლიერი, თუ კარგად იცის მოვლენის არა მარტო გამომჟღავნების გარეგანი ფორმა, არამედ მოვლენის შინაგანი განვითარების დიალექტიური ლოღიკაც, მისი კლასიურ-პარტიული აზრი. ს. კლდიაშვილის „ფერფლი" მარქსისტულ-ლენინური კრიტიკის ყურადღებას იქცევს საკითხების მხატვრული დასმის სიძლიერით, ხოლო რაც შეეხება პასუხს ამ საკითხებზე მკითხველი ძლიერ ძნელად იპოვის. ს. კლდიაშვილმა იქ დასვა წერტილი, სადაც უნდა გახსნილიყო „საიდუმლოების" კვანძი; საიდანაც უნდა დაწყებულიყო ცხოვრების ნამდვილი ეპოპეია, სადაც იაკობ მეიერს უნდა ეპოვათ პასუხი წყეულ კითხვებზე. ამ საკითხების მხატვრული გადაწყვეტა საჭირო იყო პოლიტიკური თვალსაზრისით; ამით მოთხრობა ძლიერ ბევრს მოიგებდა.

ს. კლდიაშვილს სჯერა, რომ „მეწამული ზღვიდან ჩრდილოეთის მარად ყინულებამდე, დიდ ოკეანეში ჩაბუდრულ კუნძულებიდან, ამომავალ მზის ქვეყნებიდან, ინდოეთის უღრან ტყეებიდან, აფრიკის უდაბნოებიდან აიშალა ხალხი იმისათვის, რომ ძველ ტევტონების ველებზე ერთმანეთი ეხოცად". „მთებში და ველებზე კვნესოდენ სიკვდილით ნაზიარები მილიონები, სოფლებში მოსთქვამდენ დედები, შვილები, ცოლები,—გაუმაძღარ მეკობრეთა გემები კი ისევ ადგებოდა ცოცხალ კუნძულებიდან გათოხნილ ქვეყნებს, რომ დარჩენილი ძმები, ქმრები და მამები წაესხა". მაგრამ რატომ, რისთვის და ვისთვის იყო საჭირო ეს? ამ „საჭირბოროტო" კითხვებზე ს. კლდიაშვილი „ფერფლში" პასუხს არ იძლევა.

შეიძლება გვიპასუხონ, რომ მწერალი არ არის ბრალმდებელი და მწერლობა კი სამსჯავრო! მაგრამ ეს ხომ ძველი ზღაპარია, ახლად ნაამბობი. მხატვრული ნაწარმოები არ არის პასიური აღბეჭდვა მომხდარი მოვლენების. ხელოვნება დიდი ხანია ქვეყნის პასიური აღბეჭდვიდან მისი შემეცნების კატეგორიაში გადავიდა. ჭვრეტის მაგიერ ხელოვნებამ საკუთარ თავზე იდვა სინამდვილის გარდაქმნის ერთ-ერთი იარაღის როლის შესრულება. საკითხის სხვაგვარი დასმა მეთოდოლოგიურად ყალბია და ეწინააღმდეგება ბოლშევიკური ხელოვნების შექმნის ძირითად პრინციპს.

ცხადია ს. კლდიაშვილს ვერ მოვსთხოვთ იმას, რის მოცემაც მას არ შეუძლია; მაგრამ სიყალბეს ცხოვრება დაუნდობლად სდევნის და ამ სიყალბეს არც მწერალს აპატიებს. ჩვენ ღრმად გვწამს, რომ ს. კლდიაშვილს გულწრფელად სურს—არ დარჩეს მოვლენათა გარეშე, მაგრამ „ისტორიის შორეულ მანძილზე დანახული მოვლენები, სწერს კლდიაშვილი, ხშირად გვიტაცებს თავის გრანდიოზულობით. დრო ხან აცლის მრავალ სისაძაგლეს და ხანდისხან რომანტიულ სამოსელში ხვევს, ხოლო რომანტიკა გვაბრმავებს და ვეღარ ვარჩევთ მილიონთა წამებას" (გვ. 158). „მილიონთა წამების" მხოლოდ დანახვა (თუმცა აქაც რომანტიულობა სჭარბობს) არ კმარა, რადგანაც ამგვარ წამებას რემარკიც ხედავს; საჭიროა იცოდე წამების გამომწვევი მიზეზები, თუ ვისთვის ან რისთვის იყო საჭირო მილიონთა ეს წამება, რომ შემდეგ მოუძებნო მას იდეური და მხატვრული ახსნა.

ჯარისკაცის დღიურში, რომელიც მოთხრობაში დიდი ოსტატობით არის შესრულებული, ჩანს მხოლოდ უსამართლოდ დევნილი ადამიანის მწუხარება. ბოლშევიკური პარტია, მუშათა კლასი—მოთხრობაში, ძლიერ მკრთალი ფერით მოჩანს მაშინ, როდესაც მსოფლიო ომის თვითეული დეტალი მათ გარეშე არ შეიძლება იქნეს მოცემული.

ჯარისკაც იაკობ მეიერს სჯერა, რომ „მას არაფერი ეკითხება. მოგილიოველ იაკობ მეიერს იმის უფლებაც არ აქვს იკითხოს, თუ რატომ უნდა ებრძოლოს ოსმალეთში მყოფ იაკობ მეიერს, იაკობ მეიერი მხოლოდ იმისათვისაა გაჩენილი, რომ ჯერ მოგილიოვში იტანჯოს, შემდეგ კი ძაღლურად ჩაკვდეს აქ, ამ მხარეში, რომელიც სიზმარშიაც კი არ მოელანდება... აი მე და შენ წავალთ ამ მთებით, აჭაურობას მოვცილდებით. გადავივლით ნისლით დაბურულ მწვერვალებს, იქიდან უფრო ახლოა ღმერთი და როცა ის ბებრუხანა დავინახავს და გაგვიწყრება, რომ ფიცს უღალატეთ, მე დაურიდებლად ვეტყვი:—მე იაკობ მეიერი, კაფურთხებ შენს ბოროტ გულში ისევე, როგორც შენ შეაფურთხე ჩემს გაჩენას. შენი სიმართლის მე აღარა მჯერა. ახლა მე ჩემი სიმართლე მაქვს... შენ შემოგტიროდა მოხუცი აბრამ მეიერი? შემოგტიროდა! დორა მეიერი განა მხოლოდ შენზე დანდობილი არ იყო? რა ნუგეში მიეცი მათ? რითი დაამშვიდე ისინი, იმით, რომ ზამთრის ღამეში სახლის პატრონს გარედ გააგდებინე და შემდეგ ყინულის ნატეხებად აქციე" (გვ. 92), კარგადაა თქმული.

მეიერმა იცის, რომ ვიღაც არ აძლევს უფლებას იკითხოს, თუ რატომ ებრძვის ოსმალეთში მყოფ მეიერს, მაგრამ ამ უფლების მოპოვებისათვის არ იბრძვის. მეიერი იძულებულია შეაფურთხოს ღმერთსაც კი, მაგრამ მაინც სწამს ბრმა ბედისწერა, ფატალიზმი. მეიერს სჯერა, რომ უზენაესიც (ღმერთიც) მდიდრების მხარეზეა, მაგრამ რწმენა უმოქმედობით ჩლუნგდება, მეიერი პროტესტს აცხადებს ომის წინააღმდეგ, მაგრამ ეს მხოლოდ სიტყვაა და არა საქმე. ამ წინააღმდეგობაში დარჩენილი მეიერი იძულებულია განაცხადოს: **„ეს ცხოვრება ჩემთვის გაუგებარია, მყრალი ტბორის სუნი სცემს"** (გვ. 107) ეს მართალიც არის, და ამავე დროს არ არის მართალი. მართალია, იმდენად, რამდენადაც ცხოვრება, რომელშიაც მეიერს უხდებოდა არსებობა, მართლაც მყრალი ტბორი იყო, მაგრამ არ არის მართალი, რადგანაც ეს სიმყრალე მაშინდელი ცხოვრების ყველაზე მეტად მეიერისათვის უნდა ყოფილიყო გასაგები, რადგანაც ყველაზე მეტად მას სცემდა სახეში. მეიერისათვის ცხოვრება გაუგებარი დარჩა, რადგან მას აკლდა რევოლუციონური საქმე. ამიტომ იყო, რომ მისი პროტესტი სრულიად გამოუყენებელი რჩებოდა პრაქტიკული ცხოვრების მწვავე საკითხების გადასაწყვეტად. ამ ნიადაგზე მეიერის მიერ მაშინდელი ცხოვრების უარყოფა ბოჰემური ნიჰილიზმია და არა გულწრფელი რევოლუციონიზმი.

არ შეიძლება დავეთანხმოთ ს. კლდიაშვილს, როდესაც სწერს: „ბრძოლა და მისი უსასტიკესი სახე—ომი მაინც არ ისპობა, იცვლება ისტორიის სახე და მასთან ერთად ომის ახალი მიზეზები ჩნდება" (გვ. 159), აქ მხოლოდ შედეგია ახსნილი და არა მიზეზი. ასეთ ახსნაზე უარს არ ამბობდა ცნობილი მალთუსი, რომელიც ადამიანთა ულეტას პროდუქციის ნაკლებობას უკავშირებდა. ზემოდ მოყვანილ ციტატაში ისტორიული პროცესი წარმოდგენილია მხოლოდ ევოლუციონურ პროცესად, სადაც ერთნაირი ოდენობით მეორდება მოვლენათა რიგი—ომს სცვლის მშვიდობიანობა, მშვიდობიანობა ომს და ასე დაუსრულებლივ, ჯერ კიდევ ჰეგელმა გენიალურად დაგვანახვა მოვლენის ამგვარი ახსნის უსაფუძვლობა. „როცა უნდათ გაიგონ რამე მოვლენის აღორძინება, სწერდა ჰეგელი „ლოგიკის" პირველ ტომში,—ჩვეულებრივ ფიქრობენ, რომ ერკვევიან საქმეში ასეთ აღორძინების თუ მოსპობის თანდათანობის წარმოდგენის საშუალებით; მაგრამ მყოფობის ცვალებადობა სწარმოებს არა მარტო ერთი რაოდენობის მეორეში გადასვლით, არამედ თვისებითი განსხვავების რაოდენობითში გადასვლითაც და, პირიქით, იმ გადასვლით, რომელიც თანდათანობას სწყვეტს და ერთი მოვლენის ადგილას მეორეს აყენებს".

ჰეგელი მოვლენათა განვითარების ახსნას დროს განსაკუთრებით ხაზს დიალექტიკას უსვამდა, რადგან „ორი ერთი მეორის მოწინააღმდეგე მხარის (ამ შემთხვევაში: ომი და მშვიდობიანობა—დ. ბ.) თანაარსებობა, მათი ბრძოლა და მათი ახალ კატეგორიად (ე. ი. რევოლუცია—დ. ბ.) შედუღება შეადგენს დიალექტიურ მოძრაობას როდესაც ჩვენ ცუდი მხარის მოშორების პრობლემას ვისახავთ (როგორც ამას „ფერფლი"-ს ავტორი სჩადის—დ. ბ.), მეუაზე ვწყვეტთ დიალექტიურ მოძრაობას. აქ აღარ არის კატეგორია, რომელიც თვით დაიდგინება და თავის თავს წინ აღუდგება თავისივე წინააღმდეგობის შემცველ ბუნების გამო" (კ. მარქსი).

ს. კლდიაშვილი „ფერფლში" ომს უპირისპირებს მშვიდობიანობას, მაგრამ ეს დაპირისპირება უფრო მორალურია, ვიდრე დიალექტიური. ორი ცნების, ომისა და მშვიდობიანობის დაპირისპირებაში ს. კლდიაშვილმა ვერ დაინახა ახალი კატეგორია (ე. ი. რევოლუცია), ვერ გაიგო მოვლენათა ის კანონი, რომელიც თანდათანობას სწყვეტს და ერთი მოვლენის ადგილს მეორე იკავებს. „ფერფლი"-ს ავტორმა მიზნად დაისახა რა მოვლენის ცუდი მხარის (ომის) უარყოფა—ახალი კატეგორიის (რევოლუციის) დაბადების გარეშე, ამით მან მეუაზე გასწყვიტა დიალექტიური მოძრაობის ჯაჭვი და ამის შემდეგ უკვე გაქრა მოვლენის ერთი მხარე, რომელიც თვით დაიდგინება და თავის თავს წინ აღუდგება—არა გარეშე ძალის დაპირისპირების საფუძველზე, არამედ თავისივე წინააღმდეგობის შემცველ ბუნების გამო. ამ მომენტიდან დიალექტიკა ხელოვნურად კვდება და წმინდა სახის მორალი ბატონდება. ამავე მორალური წინააღმდეგობით აიხსნება, როდესაც ს. კლდიაშვილი სწერს: „მაგრამ არც ერთი ომი, რა მიზეზიც არ უნდა ჰქონოდა მას, ისე ცინიკური, მახინჯი და სასტიკი არ ყოფილა. როგორც უკანასკნელი. როგორადაც არ უნდა შეაფასოს ის მომავალმა, დრო მაინც თავისას იზამს და დააცხრობს ტკივილებს, რომელიც ჯერაც ვერ გადაგვიტანია. ისტორიის თვალები ჩვენს მკრთალ, სისხლისაგან დაცლილ სახეებს ვერასოდეს დაინახავს. რა მიზეზი უნდა ჰქონოდა საქართველოს, რომ ომში ჩარეულიყო? რა მიზეზი უნდა ჰქონოდა იმ ერებს, რომლებიც კუნძულებიდან გადაასახლეს ფლანდრიის ველებზე საომრად? ჩემი ქვეყანა არც ისტორიულად, არც პოლიტიკურად არასოდეს არ ყოფილა დაინტერესებული თავისი ყველაზე უფრო ჯანსაღი შვილები გაეგზავნა კარპატის მთებში, პოლონეთის და ბალტიის ველებზე გასაწირავად" (გვ. 159).

ს. კლდიაშვილი პუბლიცისტური სიმახვილით სვამს საკითხებს, მაგრამ ამ საკითხებზე პასუხს არ იძლევა, მწერალს ყველაფერი შეუძლია უწოდოს ომს (ცინიკური, მახინჯი, სასტიკი, საზიზღარი), მაგრამ ეს მაინც არ არის დიალექტიკა, რომელიც რევოლუციის არა მარტო ალგებრაა, არამედ მისი უმაღლესი მათემატიკაც. ეს დიალექტიკა გვასწავლის რომ „ომი არის წინა დღე რევოლუციის" (ლენინი), იგივე დიალექტიკა მსოფლიო იმპერიალისტურ ომს უპირისპირებს სამოქალაქო ომს. დიალექტიკა პაციფიზმის მაგიერ რევოლუციას ქადაგებს, ეს რომ გაეთვალისწინებია „ფერფლი"-ს ავტორს, მაშინ მორალური ტკივილი არ დაჩრდილავდა ისტორიულ კანონზომიერებას.

ს. კლდიაშვილმა მოვლენის მხატვრული გაგების თვალსაზრისით მთავარი ყურადღება ამავე მოვლენის მხოლოდ გარეგანი გამოაშკარავების ცალკე მომენტებს მიაქცია და არა მის ძირითად აზრს. „ჩემი ქვეყანა, სწერს კლდიაშვილი, არც ისტორიულად, არც პოლიტიკურად არასოდეს არ ყოფილა დაინტერესებული თავისი ყველაზე უფრო ჯანსაღი შვილები გაეგზავნა კარპატის მთებში, პოლონეთის და ბალტიის ველებზე გასაწირად". თვითონ ცნება „ჩემი ქვეყანა" (ე. ი. საქართველო) აღებულია ერთ მთლიან ერთეულად, რომლის შიგნით წინააღმდეგობა თითქოს გამქრალია. მაგრამ ეს ხომ ილიუზიაა! ჯარისკაცმა—მეიერმა კარგად იცის, რომ მას სოფელში ყავს ბატონი, რომელმაც მისი მშობლები აბრამ და დორა მეიერები ზამთრის ღამეში გარედ გააგდო და ყინულის ნატეხებად აქცია (გვ. 93). მეიერი ხომ დარწმუნებულია, რომ „მას არაფერი ეკითხება.. იაკობ მეიერს იმის უფლებაც არ აქვს იკითხოს, თუ რატომ უნდა ებრძოლოს ოსმალეთში მყოფ იაკობ მეიერს" (გვ. 92). „ფერფლში "ხომ მკვეთრადაა ნაჩვენები, თუ როგორ აიძულებენ—ქართველი მენშევიკები—მსოფლიო ომში დაღლილ-დაქანცულ მშრომელ ხალხს —ებრძოლონ მოძმე სომხებს, თურქებს და სხვა! მაშ რა საჭიროა ლაპარაკი მთლიანი „ჩემი ქვეყნის" შესახებ, როდესაც შიგნით იყო მზაკვრული და დაჩაგრული, როდესაც მათ შორის იყო გამძაფრებული ბრძოლა!

*

მაგრამ მიუხედავათ მთელ რიგ, მეთოდოლოგიურად არა სწორ შეხედულებებისა, ს. კლდიაშვილის მხატვრული ოსტატობით დაწერილი „ფერფლი" პაციფისტური არ არის; რადგანაც აქ გამოაშკარავებულია მშრომელთა პროტესტი არა მარტო იმ ომის წინააღმდეგ, რომელსაც საერთაშორისო იმპერიალისტები აწარმოებდენ, არამედ იმ ომისაც, რომელსაც ეწეოდა მენშევიკების დიქტატურა მოძმე ხალხთა შორის. „ფერფლში" ეს უკანასკნელი წარმოდგენილია როგორც ლოღიკური გაგრძელება იმპერიალისტური ომის.

მოთხრობის მეორე ნაწილი დათმობილი აქვს მენშევიკების დროის საქართველოს. ძლიერი მხატვრული ფერებით მოცემულია მენშევიზმის შინაგანი გახრწნა. „ორატორის (მენშევიკ ორატორზეა ლაპარაკი დ. ბ.) სიტყვას, სწერს კლდიაშვილი, პათეტიურ მომენტში ლანჩა ხალხს რაღაც ნიშანს აძლევდა, „ვაშას" იძახდა და ტაშს უკრავდა, ხალხის აღფრთოვანებას ცდილობდა. მაგრამ ხშირად სახტად რჩებოდა. ათიოდე ვინმე თუ აყვებოდა. ეს მომენტები, რამოდენიმე მოგვაგონებდა უდაბურ პროვინციის სცენის მოყვარეთა მიერ დიდი პრეტენზიებით დადგმულ საგმირო პიესას, რომელშიაც მასიურ სცენებს ორი კაცი ასრულებს.

ეს მხატვრული შედარება სავსებით რეალიფურია მენშევიკურ დიქტატურაზე, რომელიც—მართლაც პროვინციის სცენის

მოყვარეთა მიერ **იყო დადგმული.** „ფერფლი"-ს მთელ რიგ მხატვრულ დეტალებში დამაჯერებლობით მოცემულია მენშევიკების და მშრომელთა ურთიერთობა, მათ შორის სრული კონტრასტი და ბოლოს მენშევიზმის გახრწნა. მაგრამ ამავე მომენტებში ძლიერ მკრთალი ფერებით არის მოცემული ბოლშევიკური პარტიის და მუშათა კლასის საქმიანობა, რაც საგრძნობლად ამცირებს მოთხრობის პოლიტიკურ აქტივობას.

მენშევიზმის დასასრულის ბჭეებთან მთავრდება მოთხრობა.

*

ჩვენ, ს. კლდიაშვილის „ფერფლი"-ს მხოლოდ მეთოდოლოგიურ მხარეზე შევჩერდით, რაც შეეხება მის მხატვრულ მხარეს, გაბედულად შეიძლება ითქვას, რომ ავტორის ეს უკანასკნელი ნაწარმოები დიდ ადგილს დაიჭერს თანამედროვე ქართულ პროზაში. მხატვრული საშუალებები, შეკრული თქმები, ტიპების გამოკვეთის ხერხი, ორიგინალური და ამავე დროს ორიგინალური მისვლა თემასთან—სერგო კლდიაშვილის ხელში იქცევა, როგორც შეუდარებელი გადმოცემის მექანიზმი—იმ აზრის, განწყობილებების და გრძნობების, რომელიც მწერალს ცხოვრებისაგან მიუღია. მაგრამ დიდი მხატვრული ტილოების შესაქმნელად არ კმარა მწერალმა იცოდეს მხოლოდ კალმის კარგად ხმარება, მას უფრო მეტად საჭირია შინაგანი ცოდნა იმ ცხოვრებისა, რომლის შესახებაც სწერს.

სერგო კლდიაშვილი ჯერ კიდევ ახალგაზრდაა და მომავალი წინ აქვს. ვისაც უნდა მომავალი, ის უკან დასაბრუნებელ ხიდებს აფეთქებს. ს. კლდიაშვილი ამას შესძლებს, თუ გაბედულად ხელს მოკიდებს ახალ თემატიურ პრობლემას: პროლეტარულ მსოფლმხედველობით დამუშავებას. მოთხრობა „ფერფლი" ამის შემდეგ დარჩება როგორც ულეტეხილი, როგორც პროცესი მწერლის კომუნისტურად გარდაქმნისა.

შ. გუაჩიძე

უხსოვარ დროში, როცა ადამიანი ჯერ კიდევ არ იყო ამ ქვეყნად, დედამიწას ჰფარავდა გიგანტური ხეების ულრანი ტყეები. ასეთი ვეებერთელა ხეები ეხლა ალარსად მოიპოვება. ეს ჯიში თანდათან დაჩიავდა და გადაგვარდა.

იმ ხანებში დედამიწის ქერქი ჯერ კიდევ არ იყო გამყარებული. ის მუდმივ ცვლილებას განიცდიდა გეოლოგიურ კატასტროფებისა და ბუნების სხვადასხვა მოვლენებისაგან. დედამიწის ზედაპირი ხან ჩაიქცეოდა, ხან კიდევ, ამოიბურთებოდა. მიწის იმ ნაწილს, რომელიც ჩაიზნიქებოდა, ზღვა გადაეფარებოდა და წყლის ქვეშ მოჰყვებოდა უდაბური ტყე, რომლითაც დაფარული იყო ჩაზნექილი ნაწილი.

ტყე იქცეოდა, ხეები ერთმანეთზე ლაგდებოდნენ და იწყებოდა მათი ლპობა ...

... თითქმის ვერ ხედავდა მზის სინათლეს. ...

ეს დრო კარგად ახსოვს მეოთხედ კუბლაშვილს, რომელიც 40 წელია ტყიბულის მაღაროებში მუშაობს.

— ეხლანდელი შრომა რას შეედრება მაშინდელ შრომას. მაშინ ჩვენ კატორღაში ვიყავით. ეხლა მუშას აქვს სუფთა ბინა, აბანო, სასადილო. მაშინ არაფერი ამგვარი არ იყო. სად იყო მაშინ ამდენი სახლები! ყველაფერი ეს საბჭოთა ხელისუფლების დროს გაკეთდა. ძველად მუშა იძულებული იყო ცივ ქადზე გადაასულიყო. ...

თუ მე, ქართველ ინჟინერს, მეფის მთავრობის დროს მაინც ჩამაბარეს ასეთი საკმაოდ დიდი პოსტი, შემდეგი გარემოებით უნდა აიხსნას: მე ვიყავი გამბედავი, მეხერხებოდა ინიციატივის გამოჩენა. სამთო საქმე ძალზე საპასუხისმგებლო საქმეა. იქ, სადაც სხვები ვერ ბედავდნენ ინიციატივის გამოჩენას, მე გაბედულად ვატარებდი მუშაობის ახალ მეთოდებს საბედნიეროდ, ჩემი ცდები ყოველთვის დადებით შედეგს იძლეოდა.

პ. საყვარელიძე, ტყიბულში მუშაობს გასული წლის ნოემბრიდან. მანამდე ის იყო რიონჰესში. და ჭიათურაში. ამ მცირე ხნის განმავლობაში მან შესძლო ნახშირის გამოღების საქმის მნიშვნელოვნად გაუმჯობესება. თავის ძირითად თვისებას — ინიციატივას, მუშაობის ახალი, უკეთესი ფორმების ძიებას — ...

... არის ფურცლისებური და აგრეთვე ცუდი — მიწისებური.

ტყიბულის ნახშირის დამუშავება 1925 წლამდე მეტად მარტივი იყო. იგი არ ირეცხებოდა, რის გამო მისი ხარისხი დაბალი იყო. ამ ჟამად ნახშირი ირეცხება სპეციალურ სამრეცხაოში, რითაც მისი ხარისხი გაუმჯობესდა და თბოგამტარებლობა 6100 კალორიიდან 7500 კალორიამდე ავიდა.

ასეთია ტყიბულის საერთო სურათი დღეს.

ტყიბული ვიწრო კაპიტალისტური წამოწყებიდან გადაიქცა ფართო სოციალისტურ საწარმოთ — მრავალი მუშით და დამხმარე წარმოებებით. ტყიბულს განსაკუთრებული როლი ეკისრება სოციალისტური ინდუსტრიის განვითარების საქმეში. მთელი რიგი საწარმოები ტყიბულის ნახშირით იკვებებიან, მათი ზრდა ტყიბულის ზრდაზეა დამოკიდებული. ამიტომ ტყიბულის მაღაროების მუშაობაში არსებულ დეფექტების შესწავლა და აღმოფხვრა, მაღაროების ნაყოფიერების მაქსიმალურად გადიდება, ჩვენს უდაოუდიდეს ამოცანას უნდა წარმოადგენდეს.

მხატვრულ სიტყვას ამ საქმეში უკანასკნელი როლი არ ეკუთვნის.

... მემაღაროები გაფანტული არიან ამ ჰორიზონტებში. ჰორიზონტები იყოფა საკანებად. ამ საკანებში სწარმოებს ნახშირის მტვრევა. ნახშირის ამტვრევენ წერაქვებით და აფეთქებენ ლაღმით. იმ ადგილს, საიდანაც გამოიღებენ ნახშირს, შემდეგ ამაგრებენ ბოძებით და ავსებენ მიწით, რომ კლდე არ ჩამოინგრეს.

მემაღაროეს შრომა მძიმე შრომაა, ის დაკავშირებულია სადღაც მიწაში და თავგამოდებით ებრძვის ბუნებას. დღეს მემაღაროეს შრომა ექვსი საათით არის განსაზღვრული. მაგრამ იყო დრო, როცა მემა...

ლ ი ტ ე რ ა ტ უ რ უ ლ ი ქ რ ო ნ ი კ ა

უცხოეთი

„ქარი“

გერმანელი მწერალი - ქალი ელენა ბოელანი თავის წიგნში ეხება ბავარიის რევოლიუციას. ბურჟუაზიულმა რომანისტმა ვერ შესძლო გადმოეცა ისტორიული მნიშვნელობა და აზრი იმ ეპოქის, რომელსაც აღწერს. მომქმედი პირები და ამბები გადმოცემულია სქემატიურად. ავტორის თვალსაზრისი არ იძლევა საშუალებას ისტორიული სინამდვილის ალსადგენად.

კაზიმირ ედშმიდის ახალი წიგნი

ცნობილმა გერმანელმა მწერალმა კაზიმირ ედშმიდმა, რომელიც ითვლებოდა ექსპრესიონიზმის ერთ-ერთ მამამთავრად და რომლის წიგნებიც ხშირად ითარგმნებოდა რუსულად („თიმური“, „ბასკები“, „არაბები“, „ხარები“, და სხვ.) — გამოსცა ახალი რომანი. მოქმედების ასპარეზია ვენეცია. მომქმედი პირები — მილიონერები, მსხვილი მრეწველნი, ბანკირები, პრინცები, აფერისტები — იტალიური ბურჟუაზიის გალერეა. რომანის თემა: თანამედროვე კაპიტალის წარმომადგენელთა სახის ჩვენება. ავტორი დიდის მხატვრული ოსტატობით იძლევა ამ საშუაროს აბსოლუტური სიცალიერის სურათს.

„ხუთი ძმა გრადერუპი“

თანამედროვე გერმანელი მწერლის ერვინ ცინდლერის ეს რომანი ეხება ომის დროს შინ დარჩენილთა ყოფას. თხზულების გმირია — პასტორი — მემამულე, რომლის ხუთი შვილისაგან ერთი თავს იკლავს, დანარჩენი ოთხი კი — ომში იღუპება. პასტორი გმირულად იტანს თავის ხვედრს. ასევე იქცევა დედაც. ეს რომანი ტიპიური გმირული სამხედრო თხზულებაა. მისი მიზანია ომის აპოლოგია და ამ უკანასკნელის „კეთილშობილური“ მიზნების სამსხვერპლოზე დაღუპულთა მორალური გამართლე...

... ... ნაკლი არ. ... გამოცემულია სიზუსტით ... ლი თხზულება მეტად ძვირე ხარისხისაა.

ალფონს დოდეს დღიური

პარიზში გამოსცეს ალფონს დოდეს დღიურის ერთი ნაწილი და შენიშვნების ჩასაწერი წიგნაკი. აქაც, როგორც მისი სიკვდილის შემდგომ გამოცემულ „წერილები სიცოცხლის შესახებ“-ში, ავტორი ჰყვება თავის ემოციების დაავადებასთან ბრძოლის შესახებ.

რუსეთი

ს. ეიზენშტეინის ჯგუფი ბრუნდება საბჭოთა კავშირში

ცნობილ კინო-რეჟისორ ს. ეიზენშტეინის ჯგუფი, რომელიც წელიწადნახევარია ამერიკაში მუშაობს, ბრუნდება საბჭოთა კავშირში. ჯგუფში შედიან თვით ს. ეიზენშტეინი, თანარეჟისორი გ. ალექსანდროვი და ოპერატორი ტისე.

ამერიკაში ჯგუფი მუშაობდა სურათის გადაღებაზე. ჯგუფს თან მოაქვს 80 ათასი მეტრი გადაღებული მასალა, რომელიც ნაჩვენები იქნება მოსკოვში.

მუშათა თეატრების ინტერნაციონალური სპარტაკიადა

15 ოქტომბერს მოსკოვში ეწყობა მუშათა თეატრების ინტერნაციონალური სპარტაკიადა, რომელშიაც მონაწილეობას მიიღებენ საბჭოთა კავშირის, გერმანიის, ჩეხო-სლოვაკიის. ინგლისის, საფრანგეთის, ამერიკის სკანდინავიის ქვეყნების, ბელგიის, ავსტრიის, შვეიცარიის, ელზას-ლოტარინგიის და იაპონიის თვითმოქმედი და თეატრალური ჯგუფები.

სპარტაკიადის დამთავრების შემდეგ უცხოეთის ყველა კოლექტივები და აგიტბრიგადები გაემგზავრებიან საბჭოთა კავშირის სხვადასხვა კუთხეებში იმ ვარაუდით, რომ ოქტომბრის რევოლიუციის 15 წლის თავზე ისინი იყვნენ უდიდეს მშენებლობებზე და მონაწილეობა მიიღონ საერთაშორისო პროლეტარიატის დღესასწაულის მხატვრულად ჩატარებაში.

სპარტაკიადის სახელმძღვანელოდ დაარსდა განსაკუთრებული კომიტეტი ამხ. ფ. კონის თავმჯდომარეობით.

„შეტევა ჩრდილოეთზე“

ამ წიგნში თავმოყრილია მაკს ზინგერის ნარკვევები ჩრდილოეთში ჩატარებულ ექსპედიციების შესახებ, „მალიგინის“ ...

... რეს მხრივ, აი ის კონტრასტი, რომელსაც დაკვირვებით აგვიწერს ავტორი თავის წიგნში.

„რაც იყო, ის იქნება“

ასეთი სახელწოდებით რუსულ ენაზე გამოიცა ა. ბარბიუსის მოთხრობა (თარგმ. ს. პარნოვის), რომელშიაც აღწერილია იმპერიალისტური ომი, კერძოდ ერთ-ერთი მისი ეპიზოდი — ფრანგული კორპუსის შეტევა სამხარ ფრონტზე მოწინააღმდეგე მხარისადმი.

საქართველო

„ქვა და რკინა“

გამოვიდა პ. მ. საყვარელიძის ახალი რომანი: „ქვა და რკინა“.

„ქვა და რკინა“ არის გაგრძელება წინად დაბეჭდილ იმავე ავტორის „დაფანტული ფურცლები“-სა და „ეკლიან გზაზე“-სი.

„დაფანტულ ფურცლებში“ მოცემულია პირველი წიგნი. „ეკლიან გზაზე“-ში მოცემულია მეორე წიგნის პირველი ორი ნაწილი.

ამრიგად, „ქვა და რკინა“ წარმოადგენს მეორე წიგნის მეორე ნახევარს. ის იწყება მესამე ნაწილიდან. „ქვა და რკინა“ შეიცავს მეორე წიგნის დასასრულს.

მწერლობაში გაწვეულ დამკვრელ მუშათა კრებული

საქართველოს პროლეტარულ მწერალთა ასოციაციის სამდივნომ დაადგინა: ახლო ხანში გამოცემულ იქნას მწერლობაში გაწვეულ დამკვრელ მუშათა კრებული. გამოყოფილ იქნა სარედაქციო კოლეგია, რომელსაც დაევალა სათანადო მასალების შეგროვება-დამუშავება. კოლეგიაში შედიან: კონსტანტინე ლორთქიფანიძე, მიხეილ ჩიქოვანი და შალ. შავგულიძე. მასალები უნდა გადმოიგზავნოს ეგნ. ნინოშვილის სახელობის მწერალთა სასახლეში (მაჩაბლის № 13), ამხ. მიხ. ჩიქოვანის სახელზე.

მწერლების მონაწილეობა სახელმძღვანელოების შედგენაში

საქარ. პრ. მწერ. ასოციაციის სამდივნომ მოისმინა სახელგამის პ.-დ. სექციის ხელმძღვანელის მოხსენება და დაადგინა აქტიური მონაწილეობა მიიღოს ლიტ. და ენის სახელმძღვანელოების შედგენაში. ამ საქმის სისტემატიური ხელმძღვანელობისათვის სამდივნომ გამოყო ბრიგადა ...

... ... კლუბი, ... ძნელებული იყო მათ შორის ორგანიზაციული კულტმუშაობა.

სახ. ცირკის დირექციამ და მსახიობებმა ითავეს თბილისში ხელოვნების მუშაკთა კლუბის აგების საქმე. 25 აპრილს ცირკში გაიმართა დიდი წარმოდგენა, მთელი შემოსავალი გადაიდო კლუბის ასაგებ ფონდში. ამავე მიზნით წარმოდგენებს გამართავენ თბილისში არსებული ყველა თეატრები და კლუბები.

ბოლო მოეღოს დილეტანტობას ოპერათა თარგმანის საქმეში

ოპერათა ლიბრეტოების თარგმნის საქმე დღემდე საქართველოში მეტად სავალალო მდგომარეობაშია. ვერც ერთი აქამდე გადმოთარგმნილი ოპერა („ფაუსტი“, „კარმენი“, „ტარას ბულბა“ და სხვ.) ვერავითარ კრიტიკას ვერ უძლებს თარგმანის ხარისხის მხრივ. ამ უკანასკნელ დროს კი ჩვენს ოპერას შემატა ოპერა „ალმასტი“-ს თარგმანი, რომელიც წინასწარ განხილული იყო ოპერასთან არსებული სამხ.-პოლიტიკურ საბჭოს მიერ.

„ალმასტი“ დაწერილია ცნობილი სომეხ კომპოზიტორის სპენდიაროვის მიერ. ეს ნაწარმოები წარმოადგენს დიდ მუსიკალურ ღირებულებას. „ალმასტი“-ს დადგმა თბილისის ოპერის სცენაზე ჩვენი მუსიკალური ხელოვნების მორიგი გამარჯვება და დიდი მნიშვნელობის პოლიტიკური ფაქტი იქნება. ეს მდგომარეობა გვავალებს მეტი პასუხისმგებლობით მოვეკყრათ „ალმასტი“-ს დადგმას ამავე დროს იმ ტექსტის მიხედვით, რომლითაც განზრახულია „ალმასტი“-ს წარმოდგენა თბილისის ოპერის სცენაზე უნდა ითქვას, რომ ჩვენ საქმე გვაქვს მორიგ მარცხთან ოპერათა თარგმნის საქმეში.

აქ არ გამოუდგებით „ალმასტი“-ს თარგმანის უვარგისობის დასაბუთებას. ეს უნდა მოხდეს სხვა ადგილას და სხვა პირობებში. ვიტყვით მხოლოდ, რომ „ალმასტი“-ს თარგმანი ...

... მად გვაქვს თბილისის ოპერაში თარგმანის მხრივ. უნდა შეიქმნას ოპერასთან ენის მცოდნეთა და მუსიკოსების ავტორიტეტული კოლექტივი, რომელიც ხელს მოჰკიდებს ამ სერიოზულ საქმეს. უნდა გადათვალიერებულ იქნას ყველა დღემდე თარგმნილი ოპერების ტექსტი. ერთი სიტყვით დროა უკვე გადაჭრით დაისვას ოპერათა თარგმანის შესაფერ სიმაღლეზე დაყენების საკითხი. დროა ბოლო მოეღოს დღემდე არსებულ დილეტანტობას და პარტიზანშინას ამ დარგში. ჩვენ გვიჭირს ორიგინალური ოპერების შექმნა, რაღათ ვიჭირებთ ხელოვნურად საქმეს კლასიკურ ოპერათა გადმოთარგმნაში, როცა არის იმის სრული შესაძლებლობა, რომ ეს ნაკლი თავიდან იქნას აცილებული.

ა. ჭყონია

გარდაიცვალა პ. ს. კოგანი

2 მაისს მოსკოვში გულის სიმდაბლისაგან უეცრად გარდაიცვალა პეტრე სიმონისძე კოგანი. კოგანი ოქტომბრის შემდეგ მუშაობდა როგორც სახელმწიფო სამეცნიერო საბჭოს სამეცნიერო-სამხატვრო სექციის თავმჯდომარე და ეწეოდა დიდ პედაგოგიურ მუშაობას. კოგანი იყო სამხატვრო მეცნიერებათა აკადემიის დაარსების ინიციატორი და მისი პრეზიდენტი. ამ აკადემიამ თავის დროზე დიდი როლი შეასრულა სამეცნიერო-სამხატვრო დარგის ინტელიგენციის კონსოლიდაციის საქმეში და ხელი შეუწყო ინტელიგენციის საუკეთესო ნაწილის ჩაბმას საბჭოთა და კულტურულ მშენებლობაში. (ადს).

ღ ი ა წ ე რ ი ლ ი

ამხ. შალვა რადიანს

ამხანაგო შალვა!

თქვენ. ალბათ, დამეთანხმებით, რომ:

„ახალგაზრდა მარქსისტულ – ლენინურ კრიტიკას საგრძნობი მიღწევები აქვს. მაგრამ უდაოა, რომ ეს მიღწევები მეტად უმნიშვნელოა“.

გარდა ამისა დამეთანხმებით, ალბათ, იმაშიაც, რომ:

„კრიტიკის თეორეტიული დონე მეტად დაბალია. ხშირად ნაწარმოების ყოველმხრივი და ღრმა ანალიზის მაგიერ კრიტიკა კმაყოფილდება ცარიელი მსჯელობით საერთოდ „რაღაცას“ შესახებ“.

თქვენთვის ყოველივე ამაზე დათანხმება მით უფრო ადვილია, რომ ორივე ამონაწერი თქვენი წერილიდანაა ამოღებული (იხ. „მნათობი“ ამა წლის № 1—2).

ყოველივე გაუგებრობის თავიდან ასაცილებლად ...

... სათაურად. ყოველ შემთხვევაში ეს კრიტიკული წერილების კრებულია და აქ მინდოდა გამესინჯა ხომ არ იყო დაშორებული ერთმანეთზე თქვენი სიტყვა და საქმე.

ბევრ მაგალითებს ვერ გამოვეკიდები.

მაქვს მხოლოდ ერთი საბუთი, რომელიც მაძლევს მე სრულ უფლებას გაგამტყუნოთ, რომ თქვენ არამც თუ კმაყოფილდებით ზერელე და ცარიელი მსჯელობით, თქვენ გაცილებით უფრო დაწინაურებულხართ და თქვენ კრიტიკულ მსჯელობის საგნად ისახავთ ისეთ ნაწარმოებს, რომელიც თქვენ არც კი წაგიკითხავთ.

ჩემს შესახებ მოგახსენებთ.

თქვენი ქება იმდენად არც საგულისხმოა და არც საჭირო ჩემთვის, რამდენადაც საჭირო და სასარგებლო იქნებოდა მკითხველისათვის, რომ თქვენი აზრი გამოგეთქვათ ...

... ცდილობდეს და ცდილობს კიდეც, რომ კრიტიკის მდგომარეობა გამოაბრუნოს.

ბ) ამხ. რადიანის ნაწერებში მაინც არ უნდა იქნეს ის ზერელე „ცარიელი მსჯელობა „რაღაცას“ შესახებ“, რომელსაც ის სხვას უწუნებს.

აი ამ გარემოებამ გამაბედვია ხელახლა ჩავჯდომოდი თქვენ „წერილების კრებულს“, რომელსაც, არ ვიცი რატომ, „თანამედროვე ქართული ლიტერატურა“ აქვს ...

... ამის გაგება არავის გაუჭირდება, არც ამხ. რადიანს გაუჭირდებოდა, რომ თავისათვის ძალა დაეტანებია და ჯერ წაეკითხა წიგნები, რომლის შესახებაც სწერდა, და კრიტიკა შემდეგ დაეწერა.

ნუ თუ ამხ. შალვა, ასე ზერელე ალილუიას ქადაგებით აპირებთ თქვენ მარქსისტულ - ლენინური კრიტიკის ჯანსაღ გზაზე შემობრუნებას?

პავლე მ. საყვარელიძე

ი ვ ა ნ ე მ ე ს ხ ი

... გობა, რომელსაც მას რეაქციონური ხელისუფლება და საზოგადოება უწევდა, მაგრამ განსვენებულის თვისებას სწორედ ის წარმოადგენდა, რომ ბრძოლაში მეტად შეუპოვარი იყო.

გაზეთი „ჩერნომორსკი ვესტნიკი“ (შავრაზმელთა ორგანო ბათომში), რომ გადაათვალიეროთ, დაინახავთ, თუ რა სასტიკად ილაშქრებდა რეაქცია ივანე მესხის წინააღმდეგ.

თუ რა დიდი გავლენა და ავტორიტეტი ჰქონდა განსვენებულს, ამის ნათელ სურათს იძლევა მწერალი დავით კლდიაშვილი (ივანე მესხის უახლოესი მეგობარი) თავის მემუარებში — „ჩემი ცხოვრების გზაზე“.

ივანე მესხს დარჩა მრავალი მეტად საყურადღებო გამოუქვეყნებელი ნაშრომი.

ს. ქ—ლი.

დ. კლდიაშვილის ხსოვნის საღამო

საბჭოთა მწერლების ფედერაციამ 25 აპრილს მწერალთა კლუბში გამართა დ. კლდიაშვილის გარდაცვალებიდან 1 წლის თავის აღსანიშნავი საღამო.

შესავალი სიტყვა წარმოსთქვა არ. ჭუმბაძემ. დ. კლდიაშვილის შემოქმედებისა და ლიტერატურულ მემკვიდრეობის შესახებ მოხსენებანი გააკეთეს გ. ნატროშვილმა და ბ. ჟღენტმა.

სერ კლდიაშვილმა წაიკითხა ნაწყვეტი მოგონებიდან დ. კლდიაშვილზე. დასასრულ მსახიობებმა აკ. ვასაძემ და უშანგი ჩხეიძემ წაიკითხეს ადგილები დ. კლდიაშვილის ნაწერებიდან.

საღამოს დიდძალი ხალხი დაესწრო.

სარედაქციო კოლეგია

რ. გვეტაძე, დ. დემეტრაძე (პ.-მგ. რედაქტორი), შ. დუდუჩავა, ს. თალაკვაძე, ნ. მიწიშვილი, შ. რადიანი, ბ. ჟღენტი, პ. ჩხიკვაძე, ლ. ქიაჩელი.

რედაქცია მოთავსებულია ეგ. ნინოშვილის სახელობის მწერალთა სასახლეში, მაჩაბლის ქ. № 13, ტელეფონი 1-65.

გამომცემლობა „ფედერაცია“

მიიღება ხელისმოწერა

„სალიტერატურო გაზეთზე“

ერთი თვით—60 კ, სამი თვით—1 მ. 80 კ.

გაზეთის გამოწერა შეიძლება:

ფ.-ტელეგრაფის ყველა კანტორაში და „სოიუზპეჩატი“-ს კიოსკებსა და მაღაზიებში.

სტამბა „კომუნისტი“, კამოს ქ. № 68. მთავლიტი № 1048 ტირაჟი 4000